Poštnina plačana v gotovini

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE ● ŠT. 8 ● 19. FEBRUARJA 1954 ● LETO XIII ● CENA 10 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

OB LETOŠNJIH OBČNIH ZBORIH

Več ognjevitega boja ZA DELAVSKA NAČELA

Občni zbori delavskih sindikalnih organizacij so v polnem teku. Skoraj ga ni zbora, na katerem ne bi (vsaj jaz ne vem zanj) na tak ali drugačen način razpravljali tudi o družbenem položaju in poslanstvu delavca, delovnega človeka in o medsebojnih odnosih med delovnimi ljudmi v naših sedanjih družbenih prilikah. Seveda ponekod razpravljajo o tem podrobno, drugje neposredno in tudi na razne načine, to je, bolj ali manj zrelo, posplošeno, teoretično ali pa izključno na osnovi čisto praktičnih vprašanj in zapletov, ki jih vrže na površje vsakodnevno življenje. Značilno je predvsem to, da so razgovori o tej stvari zavzeli na letošnjih občnih zborih precej vidno mesto.

Seveda pa to ni nič slučajnega; meni se zdi, nasprotno, povsem razumljivo, da je do takih razgovorov prišlo.

Kako to?

Oblikovanje socialističnih odnosov med nami, med delovnimi ljudmi naše skupnosti, ni več zgolj političen program za bodočnost, ampak postaja vse bolj izrazito naša vsakdanja praksa, vsebina naših današnjih prizadevanj. Tem prizadevanjem je v zadnjem času zlasti na široko odprl vrata veliki razmah organov delavskega upravljanja (ki so prerasli iz zgolj tovarniških organov v kakovostno povsem nov družben mehanizem) in izpopolnjevanje naše gospodarske zakonodaje. In vprav to praktično oblikovanje socialističnih odnosov, oziroma vsa v to smer obrnjena prizadevanja, nujno porajajo številna vprašanja, nove družbene zaplete in odpirajo nova obzorja z novimi družbenimi nasprotji in novimi družbenimi opravili. Povsem razumljivo je, da se je to v veliki meri odrazilo in se odraža na občnih zborih delavskih sindikatov.

Že uvodoma pa sem dejal, da ne obravnavajo teh zadev na vseh občnih zborih enako, niti ne na enak način, niti ne enako zrelo. Pa se torej porazgovorimo malo o tem, kako obravnavajo občni zbori vznikla vprašanja o medsebojnih odnosih med delovnimi ljudmi, o vlogi in poslanstvu delavskega rodu v naših pogojih, ko si praktično prizadevamo napraviti naše življenje bolj socialistično.

Stvari presojamo družbeno premalo zrelo

Predvsem se mi zdi, da so taki razgovori na dosedanjih letošnjih občnih zborih (razen posameznih primerov) mnogo preveč prakticistični, da jim večinoma manjka zrelejše družbene politične presoje. (S tem seveda ne mislim, da taki razgovori ne bi smeli biti konkretni. Nasprotno, prav je, da smo prešli od posplošenega, abstraktnega govorjenja na praktično, na obravnavo primerov iz življenja. Toda, pri tem pa ne smemo pozabiti na načela, na družbene norme, na smotre). Samo tako je mogoče razumeti, da je moglo na nekaterih občnih zborih priti celo do osebnih prerekanj, da so se ponekod šli »dva tabora«, da je bilo na nekaj mestih slišati najbolj neokusne, sebične, profitarske, protisocialistične modrosti posameznih demagogov in da večina treznih delavcev in odbornikov ni dovolj temeljito reagirala.

Družbena nasprotja so še živa

Menim, da sta dva vzroka povzročila to slabost. Prvi vzrok je neke vrste idilično pojmovanje naše današnje stvarnosti in družbenih odnosov v njej, ki se skuša vgnezditi v glavah nekaterih sindikalnih odbornikov. Le ti namreč menijo, da pri nas ni več niti razrednih niti kakršnih koli drugačnih nasprotij in da potem tudi ni več potreben boj za uveljavljanje delavskih, socialističnih načel, pogledov, norm pri vrednotenju in presoji našega početja in posameznih družbenih pojavov. To jih zavede tudi kaj hitro v čudno pojmovanje demokracije in demokratičnosti. Ena izmed takih zablod je recimo tudi to, da vrednost občnega zbora ocenjujejo zgolj po številu onih, ki so se javili k besedi (čeprav je to važno za občni zbor), ne glede na to, kaj so posamezniki govorili in kako so vplivali na ploden potek zbora. Seveda so taka mišljenja pa še kako zmotna!

Naš glavni sovražnik je gospodarska zaostalost

Za našo današnjo družbeno stvarnost, za današnje obdobje socialističnega razvoja pri nas je značilen predvsem boj večine delovnih ljudi z zaostalostjo proizvodnih sil (vključno sredstva za proizvodnjo in same proizvajalce) ter z vsemi družbenimi in ostalimi činitelji, ki s kakršnimi koli sredstvi skušajo to zaostalost ohranjevati, to se pravi napredku zapirati pot. Ta boj pa v naših pogojih delavskega samoupravljanja delovni ljudje vse bolj neposredno sami usmerjajo in so za to njihova življenjska raven in njihove osebne svoboščine odvisne, ne več od take ali drugačne politike nekega »vodstva«, ampak izključno od materialnih možnosti, sposobnosti, zrelosti in tvornega dela delovnih ljudi.

Ta družbeni boj pa seveda ni niti lahak niti enostaven. Glavni nasprotnik delovnih ljudi je zaostalost gospodarstva in tisti družbeni činitelji, ki jo skušajo ohraniti. Ta nasprotnik pa seveda ni tako neposredno viden, kot je bil, recimo, nekdaj kapitalist in njegova garda. Posledice gospodarske zaostalosti seveda krepko občutimo prav vsi (prejemki še ne zadoščajo, manjka še stanovanj, šol, bolnic, prometnih sredstev, raznih sodobnih tehničnih pripomočkov itd.), toda posredno, in marsikdo tem stvarem še ne vidi pravega vzroka. Prav tako občutimo vsi škodo, ki jo povzročajo, hote ali nehote, gospodarsko zaostali posamezniki, pa bodisi, da so to odkriti nasprotniki, kot so povzročitelji gospodarsko kriminalnih dejanj, bodisi, da so to malomarni, strokovno zanikrni in leni posamezniki (ki pa jih v posameznih podjetjih niti ni tako malo), ker vsi ti praktično otežkočajo gospodarski napredek.

Gospodarska zaostalost ima tudi svoje zagovornike

Seveda, gospodarska zaostalost pa ima tudi svoje družbene zagovornike. Sem sodijo predvsem vsi tisti, ki gospodarsko mislijo še po kapitalistično. Po njihovem je vseh naših gospodarskih težav kriv »sistem«, ker ne pusti zasebniku »gospodarske svobode«, ker ne pusti »zaslužiti« (beri: ker ne pusti, da bi sto in stotine delavcev delalo za enega kapitalista, ker ne pusti odirati). Tem precej sorodni so gospodarski oportunisti, ki gledajo na gospodarska podjetja kot izključno lastnino kolektivov in naš gospodarski sistem z vsemi predpisi in določili vred vrednotijo izključno s stališča trenutne koristi ali škode za »njihovo podjetje«. In končno pridejo še tisti, ki vidijo v podjetju samo »molzno kravo«, samo pot do zaslužka in hočejo za malo dela čimveč zaslužka in čimvečje družbene ugodnosti.

Najbolj zanimivo pa je to, da vsi ti navadno nastopajo kot »zagovorniki delavcev«, »zaščitniki delavskih pravic«, v »imenu delavskih koristi« ali pa v imenu kakšnih podobnih demagoških gesel.

Taka pojmovanja, predvsem pa gospodarska praksa, ki jo taka nazadnjaška pojmovanja vzpodbude, nujno udarijo ob zdrava, delavska pojmovanja, iz česar potem vznikne večina nasprotij in zapletov v našem družbenem življenju.

(Nadaljevanje na 2. strani)

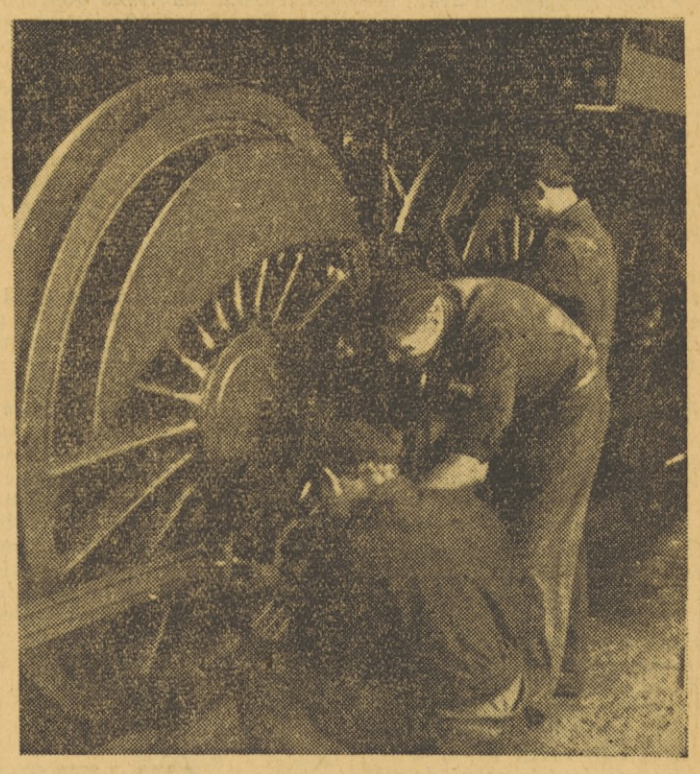

Vsakdanja slika iz železniške kurilnice: Stroj je treba skrbno pripraviti za vožnjo — (Berite članek, ki ga prinašamo na 6. strani)

OB ROBU NOVIH GOSPODARSKIH PREDPISOV

GOSPODARSTVO JE NEDELJIVA CELOTA

Pred nami je razgrnjena zbirka novih gospodarskih predpisov. Iz obsežnega zakonskega gradiva diha naše življenje. Z novimi uredbami hočemo namreč doseči tole osnovno stvar: socialistične družbene odnose in čim hitrejši gospodarski razvoj, kajti brez zadostne materialne osnove se socialistični družbeni odnosi ne morejo razvijati. (Gre za izpopolnitev in pravno izoblikovanje našega gospodarskega sistema. Ta smoter bomo postopoma uresničili in sicer na podlagi praktičnih izkušenj, ki si jih bomo pridobili z doslednim uresničevanjem novih gospodarskih predpisov.)

Osnovno načelo novih gospodarskih predpisov je, zagotoviti program družbenega gospodarjenja, zaščititi koristi delavskega razreda. Ta smoter pa bo mogoče dosledno uresničiti le tedaj, če bodo vsako naše dejanje prevevala družbenomoralna načela proletariata, ki si jih ni sam izmislil, temveč pridobil v revolucionarnem boju z izkoriščevalci. Vsak boj delavcev, to dobro vemo iz izkušenj, je obsojen na neuspeh, če nismo delavci složni. Iz tega praktičnega spoznanja se je porodilo osnovno družbeno moralno načelo proletariata, in sicer, da je proletariat ena sama velika skupnost delovnih ljudi, ki jo združujejo skupni cilji, skupne koristi in skupne dolžnosti. Cilje, ki si jih proletariat začrta, pa je mogoče doseči le, če solidarno medsebojno sodelujemo. Sodelovanje posameznikov v tej skupnosti delovnih ljudi mora sloneti na načelu medsebojne pomoči, in na tem, da vsakega posameznika vedno ocenjujemo po prispevku v skupni borbi, danes po družbeni koristi dela.

Dejali smo, da hočemo z novimi gospodarskimi predpisi zagotoviti program družbenega gospodarjenja. Program družbenega gospodarjenja pa je mogoče uspešno zagotoviti le, če pravilno razporejamo družbena sredstva. Pravilna razporeditev družbenih sredstev bo namreč vplivala na hitrejši gospodarski, kulturni in prosvetni razvoj nas vseh, na višjo življenjsko raven. To načelo vsebujejo novi gospodarski predpisi. Za kaj gre?

Gre za delitev sredstev med proizvodnjo in družbo. Gre za to, da z dohodki, ustvarjenimi v proizvodnji, obnavljamo in razširjamo proizvodnjo, s preostalimi sredstvi pa zadovoljujemo potrebe družbe, to je potrebe nas vseh (družbenih sredstev seveda lahko razdelimo le toliko, kolikor jih imamo).

Poglejmo si to razdelitev družbenih sredstev med proizvodnjo in družbo malo podrobneje.

Podjetje mora skrbeti za razširitev svoje proizvodnje, če hoče napredovati. Zato mora del sredstev povrniti v proizvodnjo, za njeno obnavljanje in razširitev (z amortizacijo vsakega posameznega podjetja nadomeščamo osnovna sredstva in ustvarjamo znesek za investicijsko vzdrževanje strojev in naprav. Z delom sredstev — investicijskim skladom — pa ponovno razširjamo proizvodnjo). Ko si podjetje iz celotnega ustvarjenega dohodka še odračuna materialne stroške proizvodnje (vrednost surovin, polizdelkov, goriva itd. ter zavarovalne premije) in vrednost storitev za prodano blago (prejemki članov kolektiva, izdatki za storitve drugih), je delitev družbenih sredstev v podjetju tudi že zaključena. (Podjetju samemu na primer ni treba vzdrževati stanovanjskih zgradb, ker bodo le-te poslej v stanovanjski skupnosti, ni mu treba vzdrževati transportnih naprav do ležišč surovin, ker uporablja skupne družbene transportne naprave itd.) Kakršna koli nadaljnja delitev družbenih sredstev v podjetju, razen potrošnega fonda, nadomestila za obnavljanje osnovnih

(Nadaljevanje na 5. strani)

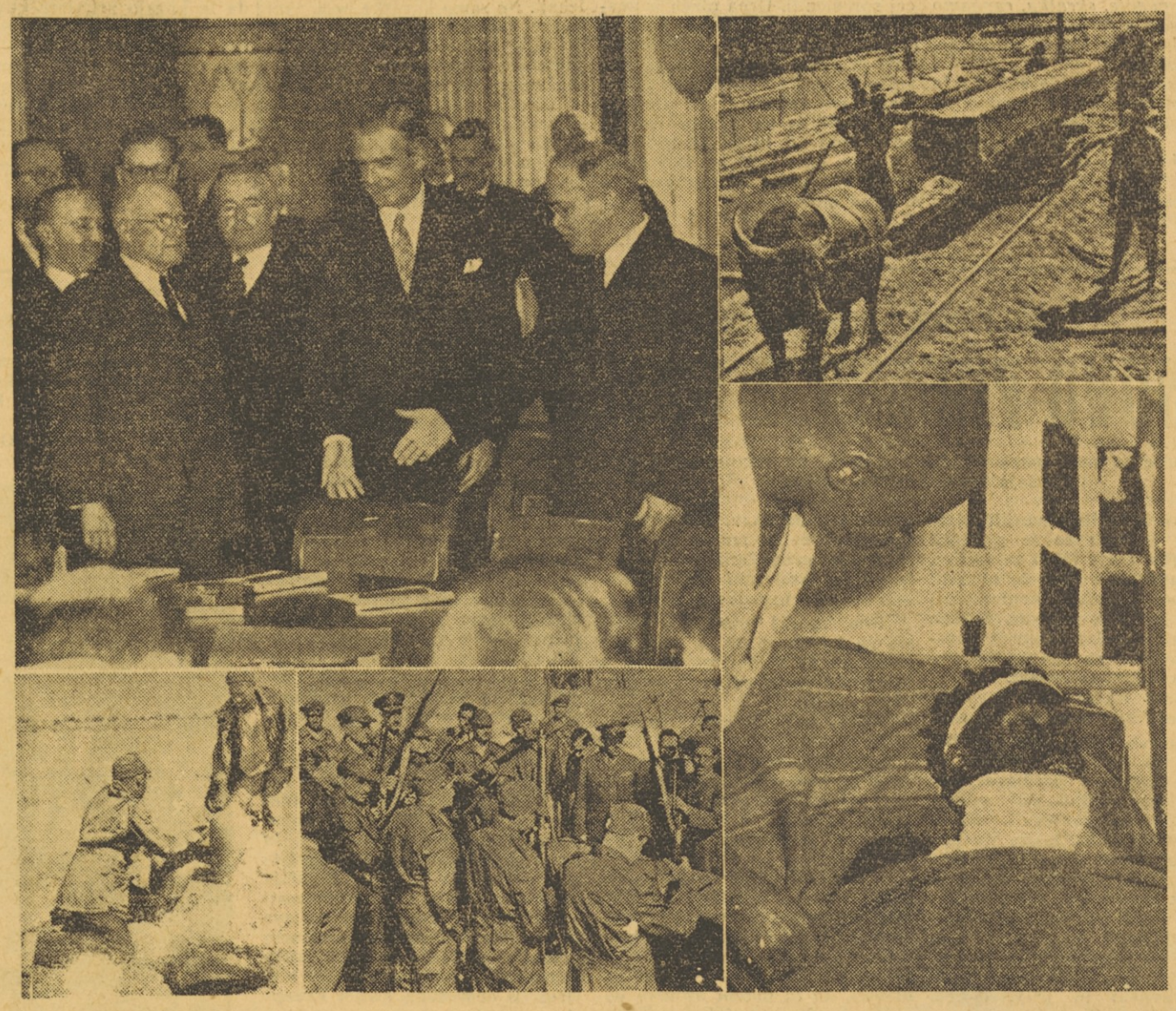

Levo zgoraj: Oči vsega sveta so bile v minulem tednu uprte v Berlin. Sovjetski zunanji minister Molotov in angleški zunanji minister Eden se ljubeznivo smehljata Kdo ve, kaj se skriva za njunim smehljajem? — Desno zgoraj: Prizor iz Gvajane, ameriške dežele, kjer so angleške kolonialne oblasti nasilno vrgle zakonito vlado, ki se je zavzemala za neodvisnost — Levo spodaj: Sedanji perzijski režim le s težavo kroti uporne Mosadikove pristaše — Milijoni pa žive bedno življenje v pustinjah, kjer je kozarec vode največje bogastvo — Spodaj v sredini: V senci sueškega spora... Vojaške vaje civilistov v Egiptu — Desno spodaj: »Generala Chino«, enega izmed voditeljev osvobodilnega gibanja v Keniji, so ujeli kolonialni vojaki — Na sliki ga vidimo, ko leži ranjen v bolnišnici

ZAGORSKA PRAVDA ALI V SLOGI JE MOČ

Na občnem zboru rudarskega sindikata v Zagorju so med drugim govorili tudi o odnosu do krajevnega sindikalnega sveta. Očitali so mu, da ne dela, da ni pravilno razdelil sklada za brezposelne ter predlagali, naj bi skupščina razpravljala o tem, ali je sindikalni svet še potreben.

O odnosih rudniškega sindikalnega odbora do sindikalnega sveta je treba spregovoriti nekaj več.

Ko so pred leti nastale iz sindikalnih pododborov pri zagorskem rudniku samostojne sindikalne podružnice, so sklenili, da bo rudniški odbor obstajal le toliko časa, da se bodo podružnice osamosvojile. Na ta sklep pa so pozabili. Namesto da bi se rudniški sindikalni odbor spremenil v posvetovalni organ, kateremu ne bi bilo treba dajati dela članarine, obstaja ta odbor še danes kot neko višje vodstvo za rudniške sindikalne organizacije. Vse bolj se kaže težnja, da bi postal rudniški odbor neodvisen od sindikalnega sveta. To smo videli tudi na občnem zboru, ko so hoteli odločati o obstoju sindikalnega sveta, ne da bi vprašali, kaj mislijo še druge podružnice v Zagorju.

Res je, da sindikalni svet v vseh teh letih ni kaj prida deloval. Tudi si ni mogel ustvariti takšnega ugleda, da bi lahko vodil rudniški odbor ter rudniške sindikalne podružnice. Zakaj?

Vedeti moramo, da so v rudniški odbor in njegove sestavne organizacije volili najboljše sindikalne delavce. V sindikalni svet pa so prišli, razen nekaj izjem, manj razgledani in manj delavni člani. To je torej že eden izmed razlogov, zakaj sindikalni svet ni dobro deloval, čeprav so njegova prizadevanja podpirala tudi politična vodstva. Stvar se ni nič izboljšala, saj je bil odpor rudniškega odbora in podružnic dovolj močan, da se sindikalni svet ni mogel uveljaviti.

Nekaj bo treba napraviti. Dvoje sindikalnih vodstev ne more obstajati v istem kraju. Zato bi bilo koristno, če bi bil rudniški sindikalni odbor le posvetovalni organ za rudniške podružnice, sindikalni svet pa bi usmerjal delo vseh podružnic v kraju. V bodoči sindikalni svet bi bilo treba izvoliti najboljše sindikalne aktiviste, ki bodo kos vsem nalogam in ki bodo uživali tudi ugled. Sindikalne podružnice naj bi torej izvolile za delegate občnega zbora sindikalnega sveta svoje najboljše člane. Le tako bo tudi sindikalno delo v Zagorju zaživelo in ne bo več težko opravljati vseh nalog, ki se danes postavljajo pred sindikalne organizacije.

I. Homšek

Opomba uredništva: Kaj razberemo iz tega dopisa? Očitno je, da se sindikalni svet in rudniški odbor v Zagorju ne razumeta. Rudniški odbor razpravlja o tem, ali je sindikalni svet še potreben, sindikalni svet pa se čudi, kako to, da rudniški odbor še vedno obstoji. Tovariš Homšek prihaja do zaključka, da dvoje sindikalnih vodstev ne more biti v istem kraju.

Kdo ima prav?

Jeseničani bodo prav gotovo rekli: nihče, niti sindikalni svet, niti rudniški odbor. Pri njih teh težav ni, kljub temu, da je na Jesenicah močan železarski kolektiv, saj šteje okrog 6.500 članov, pa še krajevni in okrajni sindikalni svet sta na Jesenicah. Vidite, celo eno sindikalno vodstvo več imajo in se vsi kar dobro razumejo ter složno delajo. Tam, kjer vsak vleče na svojo stran, je hudo in naj se kdo še tako trudi, če ni sloge, je ves njegov trud zaman.

Iz tega, kar nam je tovariš Homšek povedal, bi sklepali, da je približno tako tudi v Zagorju, rudniški odbor po svoje, sindikalni svet pa po svoje.

Ko so ustanavljali samostojne sindikalne podružnice po rudniških obratih, so imeli nedvomno dober namen. Kolektiv obrata je zaključena celota, toda vendar le del rudniškega kolektiva. Ljudje se vsak dan srečujejo, skratka, skupaj prenašajo vse dobro in slabo v skupnem življenju. Zato je prav, če ima vsak kolektiv tudi svojo sindikalno organizacijo. To je tudi demokratičnejše, saj je sindikalna organizacija mnogo bližja svojim članom. Če pa so pred leti sklenili, da v bodoče ne bo treba več enotne sindikalne organizacije za ves rudnik, so malce zgrešili, saj so naši sindikati zgrajeni na načelu: Eno podjetje — en sindikat.

Pa rudniški odbor? Vsi obrati skupaj so podjetje, skupni so delavski organi upravljanja. (Na Jesenicah ima vsak obrat svoj delavski svet. Izvolili so si tudi srednji delavski svet ter upravni odbor.) Skupni so temeljni gospodarski problemi, en je tudi rudniški kolektiv — kolektiv zagorskega rudnika. Zato je prav, če so njegove sindikalne podružnice povezane v rudniškem odboru, ki določa splošno politiko za ves kolektiv. Temu se brzčas ne da oporekati.

Pametno in potrebno je tudi, da obstoji krajevni sindikalni svet. Ne gre le za organizacijsko plat vprašanja, marveč je tu več kolektivov, ki jih vežejo isti cilji ter več ali manj iste potrebe v občini. Veliko laže in smotrneje bo razmotrivalo vprašanje komunalne politike enotno sindikalno vodstvo kot pa vsaka podružnica zase. Res pa je, in to je treba priznati, da je rudniški sindikat najmočnejši v kraju, morda celo močnejši kot vsi ostali kolektivi v Zagorju skupaj. Zato bo njegov vpliv na sindikalno politiko v Zagorju nedvomno tudi prevladujoč. Vsekakor pa je jasno, da preko potreb in koristi rudniškega kolektiva tudi sindikalni svet ne bo mogel — le složnega dela je treba.

Ne gre torej za to, naj se ukine ali rudniški odbor ali krajevni sindikalni svet. Gre za pametno, delavsko sožitje, kjer vsak razume potrebe drugega ter se solidarno potegne zanje, pa četudi včasih v lastno škodo. Odborniki sindikalnega sveta naj bi razumeli, da se bo rudniški odbor sindikata nedvomno mnogo bolj zanimal za komunalne, prosvetne, zdravstvene, socialne itd. prilike v kraju, kot katera koli druga sindikalna podružnica. Takšna prizadevanja pa so le pohvalna, nikakor pa ne škodljiva ugledu sindikalnega sveta, seveda, če niso v nasprotju z njegovimi stališči. Za ta bi se morali pa zmeniti.

SMO LJUDJE ALI DELOVNA SILA?

Kdor kaj več hodi po sestankih, konferencah in zborovanjih, bo večkrat slišal govoriti: pri nas »manjka delovne sile«, »delovno silo je treba izobraziti«, »kvalifikacija delovne sile« in še »zaposlovanje delovne sile« itd. Delovna sila sem, delovna sila tja, kot da gre za nek nepomemben sestavni del proizvodnje, ki ga premikaš, kot te je volja.

Ni prav, če slišimo takšno govorjenje iz ust gospodarstvenikov, še manjkrat pa bi smeli to slišati iz ust sindikalnih odbornikov.

Kaj razumemo pod pojmom delovna sila? Predstavljamo si množico bolj ali manj sposobnih delovnih rok, ki ustvarjajo materialne dobrine.

Vidite, takšno pojmovanje človeka, takšno gledanje na delavca je vse prej kot socialistično. Le premislite! Delovnega človeka, ustvarjalca materialnih in kulturnih dobrin, vso požrtvovalnost, hotenja in misli zreduciramo na golo številko, dodatek stroja in proizvodnega procesa. Če ob »delovni sili« pozabimo na človeka, potem jo lahko izkoriščamo, brez socialnega čuta odpuščamo, ne skrbimo za znosne delovne in življenjske pogoje, skratka, ravnamo z njo kot s stvarjo, ki ničesar ne občuti, ki nima svojih misli, želja in hotenj.

Se vam ne zdi, da smo to že nekoč slišali? Le spomnimo se kapitalistov in njihovih ideologov iz dobe porajajočega se kapitalizma, ki vedo o delavcih le-to povedati! Delavci smo taka »načela« krepko občutili na svoji koži. »Delovna sila« nas nehote spominja tistih časov.

Seveda le malokdo pomisli takrat, ko reče: »delovna sila«, na ta prizvok preteklosti, ki ga besedi nosita s seboj. Prav zato smo napisali te misli, da bi vsak razmišljal o njih. Zatorej: brišimo ti besedi iz našega besedišča in govorimo o človeku — delavcu.

KO PREBEREŠ »DELAVSKO ENOTNOST«, JO POSODI TUDI SVOJEMU TOVARIŠU!

OB LETOŠNJIH OBČNIH ZBORIH

Več ognjevitega boja za delavska načela

(Nadaljevanje s 1. strani)

In to družbeno dogajanje, ta trenja moramo imeti pred očmi, če hočemo kolikor toliko plodno razpravljati o odnosih med delovnimi ljudmi, o družbenem položaju in poslanstvu delavcev. Kajti, v vsakem nasprotnem primeru se nam zde izrazito družbena trenja, boj za načela, za napredno prakso le »osebni spor« in rešitev vidimo le v administrativnih ukrepih. Družbena vloga naprednih delavcev in njihovih delavskih organizacij pa se zgubi kot voda v pesku. Od tu pa do razprave o nepotrebnosti sindikatov, o demokraciji za vse, ne glede na to, kaj hočejo, pa je samo še — en sam korak.

Družbeno politično delo smo zanemarili

Tako pa smo prišli do drugega vzroka, ki po moji sodbi odločilno vpliva na to, da letošnji občni zbori premalo družbeno, politično presojajo stvari, ki jih obravnavajo. Ta drugi vzrok pa je v tem, da so mnoge sindikalne organizacije v zadnjem obdobju občutno in resno zapostavljale družbeno politično vzgojno delo. Prenekatere organizacije so se namreč prepustile povsem golemu prakticizmu in je čisto jasno, da so bile ob posameznih trenjih družbenih mnenj skoraj nesposobne plodno in koristno poseči v stvar, ker niso odborniki znali zadev družbeno presoditi. V takih primerih je sindik. organizacija bodisi nasedla lepo zvenečim »geslom«, bodisi svoje stališče zavzela »kar na slepo«, ali pa je šla mimo stvari, kot da se ni nič dogodilo.

S tem ne mislim trditi, da bi morali biti vsi delavci, ki praktično oblikujejo s svojim delom in upravljanjem socialistične odnose, neki učeni marksisti. Prav tako ne mislim, da bi se morali sindikalni odborniki zapreti v neke kabinete in se pumpati s teorijo. Daleč sem od vsega tega. Toda v vsakodnevni družbeni praksi je treba delati po socialistično in vnašati v medsebojne odnose socialistično vzdušje. To pa se pravi, da se moramo zavedati našega družbenega cilja in da moramo delati tako, da se temu cilju približuje naše družbeno življenje. To pa se pravi, da mora naše delo, naše početje sloneti na določenih socialističnih družbenih, gospodarskih in moralnih načelih in da moramo svoja načela in svoje početje nenehno soočevati. In za te stvari se morajo boriti sindikati; to je danes njihovo temeljno opravilo.

Škodljivi praksi je treba pokazati njeno pravo družbeno sliko

Takega dela pa seveda ne manjka. V našem gospodarstvu je še vedno precej škodljive prakse, škodljivih odnosov (marsikaj se ohranja pod vplivom škodljivih ali pa nejasnih nazorov in pojmovanj).

Samo nekaj primerov! V nekaterih gospodarskih podjetjih so začeli razširjati vesti, da se bodo njihovi proizvodi nujno morali podražiti, ko bodo zaračunali cene po novih družbenih instrumentih. Pod vplivom takih govoric se je v javnosti na splošno razpaslo govorjenje, da bodo šle cene navzgor in ponekod so tudi tako napravili. Ko smo se tu in tam zanimali, da bi nam pokazali strukturo cene, izračunano po starem in izračunano po novem, pa so se začeli izogibati, češ da stvari niso še dokončne, da jim še ti in oni podatki manjkajo itd. Tako torej — računov niso imeli, govorice o dvigu cen so pa raznesli. In ta dvig cen so seveda naprtili novim gospodarskim uredbam Na tak način so tudi v prenekaterem podjetju delavcem predstavili posamezni »gospodarski strokovnjakarji« nove gospodarske predpise. Komu lahko to koristi? Stvar je več kakor jasna. V nekem podjetju so dejali takole: Ali naj po pravici povemo, da bodo morale cene našim izdelkom pasti? Kdo pa bo potem pokupil sedanjo zalogo, oziroma kdo nam bo dal regres za razliko v cenah prej in sedaj? V tem grmu tiči zajec. In zaradi tega praktičnega vprašanja so raje raznesli govorico, da se bodo izdelki podražili in je zato sedaj več kupcev. Kupcev je trenutno že več — na nove gospodarske predpise pa so vrgli kaj čudno luč. To pa se jih ne tiče. Kakšna morala!

Drugi primer! Že kar v navado je prišlo, da skušajo »gospodarski strokovnjakarji« vedno, kadar zaide to ali ono podjetje (iz kakršnih koli vzrokov) v gospodarsko zagato, dokazati, da so tega krive družbene obveznosti (ki jih morajo sedaj v enaki meri plačevati vse gospodarske organizacije). Čemu to? Na koncu je videti tako, kot da »družbena skupnost« izkorišča podjetje. Če pa stvari pogledamo tako kot so, pa vemo, da se družbene dajatve porabijo za naše splošne potrebe (tudi potrebe kolektiva, ki je v zagati) in da je najmanj, kar je pričakovati od posameznega kolektiva, da bo v zaupanem mu podjetju tako proizvajal in gospodaril, da bo lahko prispeval vsaj tak delež, kot vsa druga podjetja. Če posamezna podjetja ne vzdrže teh obveznosti, se pravi, da nekaj pri njih ni v redu, da preslabo delajo, da imajo proizvodnjo slabo organizirano, da ne delajo pravih izdelkov, da si ne znajo najti kupcev in še sto drugih vzrokov. Toda, samo pri njih je mogoče rešiti; družbene obveznosti so le tiste, ki opozarjajo: zaostajate, pazite, treba je naprej.

Seveda bi takih stvari lahko našteli še več, med njimi tudi papirnato poviševanje kvalifikacij, ki se bo prej ali slej vsem maščevalo, kjer delavci niso res praktično strokovno napredovali, nesmotrno odpuščanje delavcev, češ, ni delovnih mest (namesto, da bi ustanavljali nova delovna mesta, preskrbeli nove stroje, ker imamo delavce), marsikje še vedno pojavi uravnilovke in podcenjevanje tehničnih strokovnjakov in tako dalje.

Vsi ti in podobni pojavi še čakajo v mnogih kolektivih resne družbene osvetlitve in praktičnega družbeno političnega boja zoper tiste, ki vnašajo prej omenjeno prakso in nazore v naše gospodarstvo.

Za resnične delavske koristi, proti birokratskemu komandiranju in ceneni demagogiji

Zaradi teh dveh slabosti, to je zaradi preveč prakticističnega obravnavanja stvari in zaradi premalo temeljite družbene, razredne presoje pa se marsikje primeri, da razprava o medsebojnih odnosih med delovnimi ljudmi in o družbeni vlogi delavcev zdrsne na raven osebnih sporov in dobi tudi precej piker, zajedljiv prizvok. V takih primerih se razgovori zgube v drobnarijah, nepomembnih prepirčkih, nesoglasjih in so v vsakem primeru nezdravi: bodisi, da krepe birokratske ostanke, bodisi, da preko takih razprav splava na površje najbolj ceneno intrigantstvo in demagogija. Seveda pa takim stvarem ne sme biti mesta v delavskih sindikatih. V delavskih organizacijah se krešejo mnenja in pogledi zato, da najdemo čim zrelejše poglede na določene družbene pojave in dogodke z namenom, da svoje delo in družbene opravke še bolje izvršimo, da pa pri tem postajajo naši medsebojni odnosi še bolj prisrčni, bolj tovariško iskreni, bolj delavski kratkomalo, da nas praktično delo za enako spoznane družbene dolžnosti druži, povezuje. Tako vzdušje morajo dati sindikati našim razpravam.

To ni majhno, je pa plemenito, tvorno delo. To je boj za skupne delavske nazore, boj za delavsko, socialistično presojo našega vsakodnevnega početja in naših odnosov, oster, načelen, nepopustljiv boj, ki pa je vseskozi prepojen z eno samo skrbjo: za resnične koristi delavskega rodu, za vse plodnejše napredovanje naše družbene skupnosti. V skrbi za to morajo sindikati odločno nastopati proti vsakemu poskusu vnašanja birokratskega komandiranja in cenene demagogije v načelne razprave.

V tem smislu je pred našimi sindikati v letošnjem letu še res obilo, obilo dela.

Roman Albreht

OBČNI ZBOR SINDIKATA BATUJSKIH KOVAČEV

KREDIT POTREBUJEJO ZA OBNOVO PODJETJA

Na letošnjem občnem zboru so batujski kovači največ govorili o gospodarjenju s podjetjem. Lani so dobro gospodarili, bolje, kot so računali v začetku leta. Ko so sestavljali tarifni pravilnik, so računali, da bo znašala povprečna urna plača 33 dinarjev. Povprečni zaslužki pa so se med letom precej spremenili. Urna plača je znašala 40 dinarjev. Takšen uspeh so dosegli, ker so bolje organizirali delo in povečali proizvodnjo. Mesečno so izdelali povprečno za polovico več izdelkov kot prejšnja leta. Lani so na primer izdelali povprečno od 19 do 20 ton proizvodov. Leta 1952 pa so izdelali povprečno samo 13 ton proizvodov na mesec.

Proizvodnja in kakovost njihovih izdelkov bi bila še večja, če bi imeli bolj moderno opremljene obrate. Iz starih kovaških peči uhaja plin z visokim odstotkom žvepla. To seveda škoduje zdravju delavcev. Lani so izgubili zaradi obolenj 6952 delovnih ur. Delavci so povprečno dvakrat na leto bolehali. Ne samo kovaške peči, tudi druge naprave so zastarele. Podjetje je izdelalo desetletni načrt perspektivnega razvoja podjetja. Računajo, da se bo proizvodnja v desetih letih podvojila. Toda obnoviti bo treba strojne naprave. Za to potrebujejo kredit. Upajo, da jim ga bo okrajni ljudski odbor omogočil.

Člani kolektiva so na letošnjem občnem zboru sklenili, da bodo še bolj skrbeli za povečanje proizvodnje in izboljšanje kakovosti izdelkov. Nekateri člani so menili, da bo treba prizadevnost posameznih delavcev v proizvodnji pravilneje oceniti. Kovači na primer niso zadovoljni z delom nekaterih kurjačev peči. Menijo, da bi kazalo nekatere kurjače še posebej nagraditi za prizadevnost, druge pa kaznovati, ker slabo delajo ali pa se za delo premalo zanimajo. Ročni kovači so zahtevali, da je treba pri sestavljanju letošnjega tarifnega pravilnika pravilneje ovrednotiti posamezna delovna mesta in delovne operacije.

Hinko Šerc,
Batuje

OB ROBU DOGODKOV

PRED KONCEM KONFERENCE ZUNANJIH MINISTROV

NOVO POGLAVJE STARE ZGODBE

Začelo se je novo poglavje zgodbe, ki jo na straneh zgodovine pišejo imperialistični veljaki

Sestanek štirih zunanjih ministrov v Berlinu se je približal koncu. (Ko boste čitali te vrstice, bodo dnevniki najbrž že objavili zaključno poročilo konference.) Čeprav je težko ugibati, kakšen bo konec, vendar lahko z gotovostjo trdimo, da nas ne bo presenetil z velikimi uspehi.

Uspehi? Kakšni pa bi lahko bili uspehi berlinske konference?

Že takrat, ko je Churchill (na Zahodu ga zelo radi kličejo za »starega lisjaka«) predlagal, naj bi se nekje sestali šefi velesil, smo želeli in zahtevali, da bi takšnega sestanka lahko dvojen. Vsi, ki si želimo resničnega miru, smo želeli in zahtevali, da bi se sestanek treh, štirih, petih ali kolikor bi se jih pač sestalo, prispeval svoj delež k utrditvi tega miru, miru med velikimi in malimi deželami, ki bi temeljil na enakopravnem in prijateljskem sodelovanju vseh dežel in narodov na svetu. Tisti pa, ki menijo, da je za svetovni mir potrebna nova razdelitev sveta, ponovna razdelitev vplivnih področij med velesilami, pa so pričakovali, da se bodo velmožje na berlinski konferenci sporazumeli o miru med velikimi na škodo malih.

Torej dva uspeha: uspeh miroljubnih demokratičnih sil in uspeh nazadnjakov, ljudi, ki jih zgodovina še ni izučila in ki so še vedno prepričani, da velesile lahko po svoji mili volji kupčujejo z usodo narodov in držav.

Obe zgoraj navedeni težnji sta se kazali in se še kažeta v dneh, ko se v Berlinu javno in tajno sestajajo zunanji ministri štirih velesil.

Doslej so v Berlinu razpravljali o konferenci šefov petih velesil, o razorožitvi in o nekaterih azijskih vprašanjih, o združitvi Nemčije in prav sedaj končujejo razpravo o Avstriji. S to razpravo je izčrpan dnevni red konference.

V sobanah, kjer so javno zasedali zunanji ministri, ni vladalo niti prijateljsko niti sovražno vzdušje. Vsi štirje ministri so veliko govorili, hvalili sebe in grajali nasprotnike ter veliko zahtevali, da bi potem njihovo popuščanje bilo videti kot velikanska žrtev. Javni sestanki so bili podobni velikemu teatru, v katerem se vsak izmed glavnih igralcev trudi, da bi pridobil kar največ simpatij pri gledalcih. Ko pa zavesa pade, se igralci sestanejo in brez šminke ter igralskih kretenj rešujejo svoja nasprotja — za kulisami.

Tako je bilo tudi v Berlinu.

Že pri razpravi o prvi točki dnevnega reda so gospodje ministri pokazali nekaj želja, da bi reševali razna svetovna vprašanja za hrbtom Organizacije združenih narodov in svetovne javnosti. Molotov, ki se je v začetku odločno zavzemal za sklicanje sestanka šefov petih velesil in za razpravljanje o vseh mednarodnih sporih, je z veseljem sprejel Dullesov predlog o tajnem sestanku, na katerem bi se pomenili o vlogi velesil in o razorožitvi.

Potem so razpravljali o Nemčiji. Zopet je Molotov veliko zahteval in precej so zahtevali tudi zahodni ministri. Za dolgoveznimi propagandnimi govori so eni in drugi skrivali svoje želje: Sovjetska zveza, da bi bila Nemčija nevtralna dežela, v kateri bi imeli njeni agentje vsaj malo veljave in ki bi jo v morebitnem vojnem spopadu z Zahodom zelo hitro pogazila; Amerika, da bi bila Nemčija oborožena, steber Evropske obrambne skupnosti, ki bi v morebitnem vojnem spopadu odločilno vplivala na vojno v Evropi; Francija, da ji nemška vojaška in tudi gospodarska moč nikoli več ne bi delala preglavic; Anglija... Obenem pa je vsak zase skrbno izbiral besede, da ne bi zaprl vrat tajnim sestankom, zakaj na takšnih sestankih bi lahko nekje popustil (Indokitajska, Koreja, Avstrija, Trst), da bi drugje pridobil (Nemčija). In zastor je nenavadno hitro padel, kar sredi predstave, igralci pa so se umaknili za kulise, kjer se lahko pogovarjajo brez neljube navzočnosti občinstva. O združitvi Nemčije se torej na javnem sestanku niso sporazumeli.

Sovjetski zunanji minister Molotov prosi za besedo. Že zopet bo zvrhan koš prijaznih besedi in kakor vedno, se bodo tudi tokrat za njegovim besedovanjem skrivale — imperialistične težnje Kremlja

In te dni razpravljajo o Avstriji. Sovjetski zunanji minister Molotov ne bi bil star diplomat kremeljskega imperializma, če ne bi takoj v začetku razgovorov o Avstriji takole modroval: »Pripravljen sem podpisati avstrijsko državno pogodbo, toda Zahod naj mi da nekaj koncesij v Nemčiji in uveljavi mirovno pogodbo z Italijo o ustanovitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, v katerem ne bo Angležev in Američanov in tudi ne Jugoslovanov.« Stare želje in stare metode za dosego teh želja. Potem je Molotov nekoliko popustil in popustili so tudi zahodni veljaki. Do danes se niso mogli sporazumeti le o eni sovjetski zahtevi. Molotov namreč vztraja, naj okupatorji ostanejo v Avstriji. S to zahtevo pa se ne strinjajo zahodni zunanji ministri, pa tudi avstrijska vlada in miroljubni ljudje po svetu odklanjajo takšno »rešitev« avstrijskega vprašanja. Toda Molotov je prav gotovo pripravljen še popuščati, če bi ga Zahod za to nagradil.

Tako je doslej potekala berlinska konferenca. Javna in tajna: javna kot uprizoritev za svetovno demokratično javnost in Združene narode, ki so jim vsi štirje v Berlinu peli hvalnice, da bi zakrili svoje resnične namene — in tajna, delovna razprava, ki lahko prinese veliko »uspehov« brez navzočnosti neljubega občinstva.

Res ne moremo točneje ugotoviti, kaj vse so razpravljali na tajnih sestankih. In ne moremo

POČITNIŠKI SMUČARSKI TEČAJ ZA UČENCE LJUBLJANSKIH STROVNIH ŠOL

Vzgled naj najde posnemalca

Mnogo smo že govorili o tem, kako bi čimbolj približali šport tudi vajenski mladini. Uspehov pa doslej žal, ni bilo veliko. Zato smo res lahko veseli napredka v letošnjih zimskih počitnicah. Približno 300 mladincev in mladink iz ljubljanskih vajenskih šol trgovske, oblačilne, kovinske in lesne stroke ter železničarske in litostrojske industrijske šole je preživelo počitnice na smučeh. V Gorjušah, ki imajo prekrasno lego, 1200 m nadmorske višine in odlična smučišča, se je mlada četa zvrstila v dveh enotedenskih tečajih. Na vsakem gričku in vzpetini si v teh štirinajstih dneh lahko videl po nekaj skupin mladih smučarjev, ki so se pod vodstvom smučarskih učiteljev privajali temu športu. Lahko pa si tudi videl, kako se je ta ali oni rdečih lic in veselega obraza včasih povaljal v snegu, sebi v opomin, drugim v zabavo. Ko so tečajniki že obvladali nekaj prvin, so priredili tudi izlet na bližnjo Pokljuko, nato pa še zaključne tekme v slalomu, teku in skokih. Ob slovesu smo slišali veliko pohval in izrazov radosti ter hvaležnosti prirediteljem.

Tečaj si je zamislil in ga tudi vodil tovariš Vinko Žitnik, predsednik Društva fizkulturnih profesorjev in učiteljev. Njemu gre vsa pohvala in priznanje za odličen uspeh. Z materialne plati so omogočili tečaj Svet za prosveto LRS in MLO Ljubljana, Mestna obrtna zbornica, KSS Ljubljane, Društvo prijateljev mladine in podjetje »Prehrana«. Mladini je veliko pomagal tudi direktor Gozdnega gospodarstva Bled, tovariš Pavel Tolar. Tečajnikom je dal na razpolago ves inventar delovnih brigad, ki grade poleti cesto na Pokljuko. Mladinci so stanovali v planinskem domu »Železničar«, v šoli, v delavskih barakah in po večjih kmečkih hišah. Hrana je bilo zelo dobra in obilna (po pet obrokov dnevno), za kar imata največ zaslug vzgojiteljici Lasičeva in Šantičeva. Res ni šala pripeljati toliko hrane v oddaljeno gorsko vas, jo pravilno razdeliti in vsak dan nasititi toliko lačnih ust! Za strokovni smučarski pouk so skrbeli izprašani smučarski učitelji, za zdravje tečajnikov pa dr. Ludvik Ravnik.

Tečaj je bil torej res vzoren. Menim, da bi taki tečaji veliko pripomogli, da odvrnemo našo mladino od zakajenih gostilniških sob, od pohajkovanja in da ji pokažemo zdravo in koristno življenje. Led je prebit, zgled naj najde posnemalca! Vsi tečajniki so si želeli, da bi ostali še na smučanju in obljubili so, da se prihodnje leto vrnejo.

Svetozar Guček

BATUJSKI KOVAČI SO POŽRTVOVALNI

Prve dni februarja je Vipava zamrznila. Batujska kovačija ima ob Vipavi svojo turbino. Na jezu je zrastel skoraj meter in pol visok leden zid in turbina je obstala. Kovačija ni zaradi tega štiri dni obratovala. Delavci so v hudi burji in mrazu razbijali ledene gmote. Voda se je namreč že začela razlivati po dvorišču tovarne in bi lahko povzročila precejšnjo materialno škodo. Burja je napravila tudi precej škode na strehah stavb in v tovarni sami.

H. Š.

PISMO IZ ŽELEZARNE V ŠTORAH

SLOVO DELOVNEGA TOVARIŠA

Dne 31. januarja t. l. je odšel v pokoj naš zaslužni delavec tovariš Franc Oset. Komaj štirinajst let je bil star, ko je pričel delati v tovarni in odtlej je bilo njegovo življenje trd boj za košček kruha. Delal je v različnih nemških rudnikih in tovarnah, med prvo svetovno vojno pa je bil ranjen, tako da je danes 50-odstotni invalid. V stari Jugoslaviji je bil zaradi aktivnega dela v naprednih delavskih organizacijah večkrat brezposeln in zaprt. Med drugo svetovno vojno je bil ves čas aktivist OF, od osvoboditve sem pa požrtvovalno dela v sindikatu in drugih družbenih organizacijah.

Tovariš Franc Oset

Ko se je pred dnevi poslovil od nas, smo mu toplo stisnili roko; petinštirideset let dela je za njim in res je že čas, da se odpočije. Vsi njegovi delovni tovariši mu želimo, da bi zaslženi pokoj užival še veliko let!

DELOVNI KOLEKTIV ŽELEZARNE STORE

DNEVI, KI SO NAM OSTALI V SPOMINU

KAREL DESTOVNIK-KAJUH

Dne 22. februarja 1944 je padel v Zavodnjah pri Šoštanju partizanski pesnik in borec Karel Destovnik-Kajuh (rojen 19. decembra 1922). Zaradi sodelovanja z naprednim delavskim gibanjem ga je takratna oblast preganjala: izključili so ga iz celjske gimnazije, tik pred zlomom stare Jugoslavije pa je bil tudi zaprt v koncentracijskem taborišču. Med okupacijo je nekaj časa živel kot ilegalec v Ljubljani, pozneje pa je odšel v partizane, kjer je padel med slavnim pohodom XIV. divizije na Štajersko.

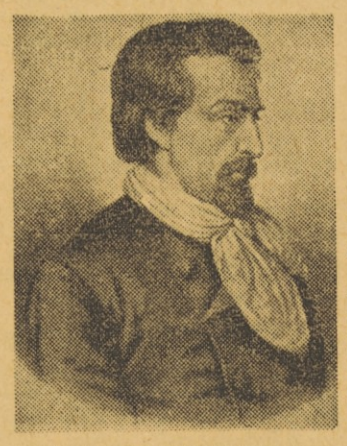

HEINRICH HEINE

Dne 17. februarja 1856 je umrl v Parizu nemški pesnik Heinrich Heine (rojen 13. decembra 1797 v Düsseldorfu). Heine je pisal revolucionarne pesmi in politične članke proti takratnemu ustroju Nemčije. Zato je zadnjih 20 let preživel kot izgnanec v Parizu. Tu se je seznanil tudi z Marxom in se miselno približal njegovim idejam. Ko je prišel 1933. na oblast Hitler, so Heinejeva dela gorela na grmadah v Berlinu skupaj s knjigami drugih naprednih pisateljev. Heinejeva »krivda« pa je bila še večja: Bil je Žid . .

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА Н

БОРБА

Орган Комунистичке Партије Југославије

Год. VI — Београд, петак 7 новембар 19

НАРОДИМА ЈУГ

РАДНИЦИ, СЕЉАЦИ И ГРАЂАНИ!

DVAINTRIDESETLETNICA »BORBE«

Dne 19. februarja 1922 je izšla v Zagrebu prva številka »Borbe«, glasila Komunistične partije Jugoslavije. Tedanje oblasti so jo neštetokrat zaplenile, urednike pa zapirale. »Borba« pa je kljub temu izhajala in se širila — največ ilegalno — ter budila v delavskem razredu revolucionarno zavest. To svojo pomembno nalogo je opravljala tudi med narodnoosvobodilnim bojem, ko so jo tiskali na skrivaj in v najtežjih okoliščinah. Danes je »Borba« naše osrednje glasilo, ki izhaja v nakladi več sto tisoč izvodov in je ugleden časopis tudi v svetu.

PISMO IZ GRČARIC

Ne bomo več ob petrolejki

Rad bi napisal nekaj o naši vasi, o Grčarici. Mnogi se je bodo spomnili, saj je bila med narodnoosvobodilno vojno težko prizadeta. — Takoj po osvoboditvi res nismo dosegli posebno velikih uspehov, potem je bilo pa iz leta v leto bolje. Domove smo obnovili, kolikor je bilo mogoče. Najlepši dogodek za vse vaščane pa je bil, ko nam je pred dnevi zasvetila električna luč. To je sad skupnih naporov vaščanov, elektropodjetja iz Ljubljane in kočevskega Kmetijsko-gospodarskega posestva.

Posebna pohvala gre upravitelju Gozdne uprave, ing. Šmitu. Lani si je veliko prizadeval, da smo obnovili stanovanja, poti in uredili vas. Tudi pri napeljavi elektrike ima veliko zaslug; zdaj res lahko s ponosom rečemo: odslej nam ne bo več brlela petrolejka!

Anton Mohar

NA V. GIMNAZIJI V MARIBORU SO IZVOLILI ŠOLSKI SVET

Dober začetek

Pred dnevi se je prvič sestal šolski svet na V. gimnaziji v Mariboru. Sestavljajo ga starši, delavci, člani množičnih organizacij in profesorji šole. Na tem sestanku smo razpravljali o socialnem položaju učencev in o splošnem stanju šole. Na gimnaziji je 12 učencev, ki žive v slabih razmerah. Nekateri imajo tudi slabo vzgojo v družini. Bilo je nekaj primerov, da so profesorji odvzeli otroka staršem in ga začasno dali v zavod. Vprašujemo se, ali za take slabe starše res ni primerne kazni.

Sklenili smo, da bomo sodelovali s SZDL in Društvom prijateljev mladine, kajti le tako bomo imeli pregled o socialno šibkih otrocih. — Tudi profesorski zbor je o tem mnogo razpravljal in na lastno pobudo ustanovil dnevno zavetišče v šoli. Izkazalo se je, da se v zavetišču otroci pridno učijo. Vsa zahvala za to pa gre profesorjem in ravnateljici šole, tovarišici Vidi Rudolfovi, ki je večkrat pomagala otrokom celo z lastnimi sredstvi.

Profesorji so sklenili, da bodo v prostem času pomagali dijakom pri učenju v dnevnem zavetišču. Predlagali so, naj bi na šoli ustanovili tudi kuhinjo, kjer bi otroci lahko dobili poceni malice.

Šolski svet je mnenja, da je treba z vsem seznaniti tudi Mestni ljudski odbor, ki naj ukrene potrebno za socialno zaščito dijakov. Za povezavo s starši pa bodo profesorji priredili sestanek in predavanje o redovanju dijakov.

Upamo, da bomo s šolskim svetom in s pomočjo MLO Maribor lahko odpravili marsikatero pomanjkljivost in težavo, ki še danes ovira delo na šoli.

Kolhoznik: »Na katerem načelu je zasnovan ta mehanizem?«

Agronom: »Na načelu Vječeslava Molotova: Evropa Evropejcem!«

(Karikatura: J. Grabovac)

O TABORNIŠKEM RODU »JEKLARJEV« NA JESENICAH

Tudi letos bodo pridno delali

Na Jesenicah je veliko delavske mladine, ki sodeluje v telesnovzgojnih, športnih, planinskih in drugih društvih. Že cicibani in pionirji se z veseljem ukvarjajo s tem. Telovadnica TVD Partizan je iz leta v leto bolj polna. Moramo pa priznati, da vse to še ni dovolj.

Športne organizacije namreč še vedno premalo skrbe za vzgojo mladine, kar se utegne maščevati, ko ne bo novih športnikov, ki bi nadomestili starejše. Zato pa se vsi tem bolj veselimo dela taborniške organizacije, ki je najmlajša na Jesenicah, a vendar zelo delavna.

V lanskem letu so taborniki priredili dva tabora v Dolenjskih Toplicah, razen tega pa tudi potovalni tabor s kolesi po Dolenjskem, Istri in Slovenskem Primorju. Obnovili so porušeni počitniški dom pod Golico, ki je sedaj namenjen najmlajšim tabornikom. Skupno je lani taborilo nad dve sto jeseniških mladincev, članov taborniške organizacije. Po njihovi zaslugi je počitniški dom pod Golico prvi taborniški dom v Sloveniji, ki že sprejema svoje goste. Zgraditi ga je pomagala Mestna občina Jesenice.

Taborniki bodo tudi letos priredili več delovnih akcij, predvsem pri pogozdovanju, razširili bodo svojo organizacijo in jo približali vsej delavski mladini. Veliko članov bo opravilo drugi taborniški izpit, nekaj pa se jih pripravlja tudi za tretjega. V načrtu imajo štirinajstdnevni mladinski tabor, dva pionirska tabora in en potovalni tabor. Najboljši člani se bodo udeležili tudi vsedržavnega izleta tabornikov v Beograd. Kot vidimo, bodo tudi letos marljivo delali.

Ž. U.

MICA AJDIŠKOVA JE ODŠLA V POKOJ

Te dni je odšla v pokoj tovarišica Mica Ajdiškova, upravnica Delavske kuhinje v ljubljanskem Domu sindikatov. Dopolnila je starostno dobo in čas je, da se odpočije, saj dela že od zgodnje mladosti. Kot otrok trboveljske delavske družine je postala rudniška delavka in kmalu pričela delovati tudi v naprednih sindikalnih organizacijah. V Zvezo rudarjev se je vključila 1919. leta in v URSovih sindikatih je bila vse do njihove razpustitve. Pozneje je delala v strokovnem tajništvu v Celju, postala je tajnica Zveze delovnih žena in deklet, tajnica Zveze privatnih nameščencev Slovenije, 1930. leta pa se je udeležila tudi kongresa Mednarodne zveze žena v Angliji. Bila je nameščenka konsumnega društva, kmalu potem pa je prišla v Delavsko kuhinjo bivše Delavske zbornice.

Tovarišica Mica Ajdiškova

Med narodnoosvobodilno vojno je požrtvovalno delala za OF. Zaradi tega je bila tudi internirana v Ravensbrücku, sin Lojze pa je padel v partizanih.

Službe sedaj ne bo več opravljala, delala pa bo gotovo še, saj terenske organizacije dobro poznajo njeno voljo in sposobnosti. Želimo ji še dolgo vrsto let plodnega življenja!

Jč

tudi trditi, da se zgodovina mora ponavljati. Toda dosedanje izkušnje nam govore, da se tajni sestanki kaj hitro spremene v kupčevanje z usodo malih narodov. Churchill, predsednik angleške vlade, je v svojih vojnih spominih opisal veliko takšnih dogodkov. In ne bi bilo napak, če si nekoliko pobliže ogledamo takšne kupčije.

9. oktobra 1944. leta so se v Kremlju sestali Stalin in Molotov. Churchill in Eden. Sovjetske armade so stale na nemških mejah, z zahoda so prodirali angleški in ameriški vojaki in s hitrimi koraki se je bližal konec vojne. Churchill takole opisuje sestanek v Kremlju:

»Trenutek je bil za posle ugoden in zato sem rekel: ‚Dajmo, uredimo svoje posle na Balkanu. Vaše armade so v Romuniji in Bolgariji. Mi imamo tam koristi, misije in agente. Nikar se ne prepirajmo zaradi malenkosti... Kaj bi rekli, če bi imeli vi 90 % vpliva v Romuniji, mi pa 90 % v Grčiji, v Jugoslaviji pa bi bilo razmerje 50 : 50 %?‘

Ko so prevajali, sem napisal na pol pole papirja: ‚Romunija: Rusija 90 %, ostali 10 %; Grčija: Velika Britanija 90 %, Rusija 10 %; Jugoslavija 50 : 50 %; Madžarska 50 : 50 %; Bolgarija: Rusija 75 %, ostali 25 %.‘

Potisnil sem to pred Stalina, ki je bil že slišal prevod. Nastal je kratek premor. Tedaj je vzel Stalin moder svinčnik, začrtal na papirju debelo črto in mi ga vrnil. Vse je bilo opravljeno v tako kratkem času, kakor sem ga tu potreboval, da sem to pojasnil...

Sledila je dolga tišina. S svinčnikom popisan papir je ležal sredi mize. Naposled sem rekel: ‚Mar ne bi mogli ljudje pomisliti, da smo bili dokaj cinični, če bi vedeli, da smo uredili ta, za milijone ljudi tako važna vprašanja, na takšen lagoden način. Sežgimo papir.‘

‚Ne, čuvajte ga,‘ je dejal Stalin...«

Prav vseeno bi bilo, če bi sežgali tisti papir. Na straneh zgodovine so zapisane njihove kupčije. Močno, z debelimi črkami. Kupčije, ki smo jih le Jugoslovani uspeli preprečiti in zaradi katerih je izgubila neodvisnost in svobodo vsa Vzhodna Evropa.

Molotov in Eden sta se torej že enkrat sporazumela. Na koščku papirja, s plavim svinčnikom... Mar danes ne bi mogla ponoviti istega dejanja? In v igro pritegniti še Dullesa?

Prečitajmo še en odlomek iz Churchillovih vojnih spominov, ki predstavljajo bogato zakladnico imperialističnih spletk in delitev sveta.

Takoj po vojni se je kupčija v Moskvi začela razdirati. Madžarsko, Bolgarijo in Romunijo so si Rusi popolnoma podredili. Le grškim partizanom so ukazali, naj odložé orožje in se podrede Angležem. Na Poljskem in Češkoslovaškem so gospodovale ruske armade. Jugoslavija ni hotela poslušati nasvetov in groženj obeh strani. Naša armada je osvobodila Trst, Istro in Slovensko Primorje, čeprav so v Moskvi določili, da bodo Istro, Slovensko Primorje, Trst, Gorico in Tržič zasedli ameriški in angleški vojaki. Churchill se je že posvetoval s Trumanom o ukrepih, ki bi bili potrebni, da bi Jugoslavija »zapustila Trst in Pulj ter se umaknila na dogovorjeno črto. Ta ukrep bi lahko imeli za nekakšen vojni incident...« Stalina pa je v pismih pozival, naj prisili Jugoslavijo k pokorščini.

Ameriški zunanji minister Dulles se vpisuje v berlinsko Zlato knjigo; ameriška zunanja politika pa se je že davno prej, z debelimi črkami vpisala v nemško zgodovino

Medvojna imperialistična delitev sveta se je torej že takoj po vojni začela krhati. Pokazalo se je veliko razprtij in nerešenih vprašanj. Zato je Churchill predlagal nov sestanek velikih treh.

Churchill, Stalin in Truman so se sestali v Potsdamu. Tudi na tem sestanku so se hitro sporazumeli. Približno takole: »Napolnil sem dva majhna vinska kozarca (piše Churchill), enega Stalinu, drugega sebi. Pomembno sem ga pogledal. Oba sva izpila do dna... Po kratkem odmoru je Stalin dejal: ‚Če nam ne morete prepustiti utrjenih položajev v Mramorskem morju, bi nam morebiti lahko dali bazo v Dedeagaču?‘ Zadovoljil sem se z obljubo, da bom vedno podpiral ruske zahteve o svobodi morja v svetu.«

Nekje na drugem mestu je Churchill zapisal: »Potem sem govoril o težavah v Jugoslaviji, kjer nismo imeli nikakih materialnih teženj, vendar je obstajal sporazum s Sovjetsko zvezo o razdelitvi vpliva na fifti-fifti. Resnično pa je bilo 99 : 1% v škodo Britanije. Stalin mi je nasprotoval in izjavil, da obstaja razdelitev: 90 % angleškega vpliva, 10 jugoslovanskega in 0 % ruskega. Sovjetska vlada velikokrat ne ve, kaj bo Tito napravil.«

Potem so v Potsdamu razpravljali o Poljski. Churchill piše: »Na Jalti smo se sporazumeli, da bo Rusija pomaknila svojo zahodno mejo v Poljsko. Vedno smo se strinjali, da mora Poljska zato dobiti precejšen del nemškega ozemlja. Vprašanje je le bilo — koliko?« Trgovina je torej bila takale: Ker je Rusija vzela Poljski del ozemlja, je povsem upravičeno, da dobi Poljska drugo ozemlje na račun nekoga tretjega. In to je bila Nemčija.

»Tukaj je konec povesti o potsdamski (berlinski) konferenci,« je končal svoje spomine o tem sestanku Winston Churchill. Toda »stari lisjak« se je nekoliko zmotil. Povesti ni konec. Takrat se je komaj začenjala. In nadaljevala se je vsa povojna leta do danes, do berlinske konference, s katero se bo začelo drugo poglavje te povesti.

To je povest o usodnih posledicah imperialističnih kupčij, povest o razkosani Nemčiji, okupirani Avstriji, o nasilju v državah Vzhodne Evrope, povest o vstaji berlinskega proletariata, o junaškem boju za neodvisnost naše domovine, o Trstu in grških partizanih...

Zaradi vsega tega, zaradi teh žalostnih izkušenj, smo delavci z nezaupanjem spremljali berlinske tajne sestanke.

In še nekaj je potrebno ugotoviti. Sovjetska zveza si je doslej vedno prizadevala, da bi skrila svoje imperialistične težnje za nekakšnimi »višjimi cilji«, tokrat pa je odkrito pokazala svoje karte. Predstavila se je svetu kot imperialistična sila, enaka sebi podobnim na Zahodu. Kremelj dobro ve, da za svojo zunanjo politiko ne more več pričakovati podpore demokratičnih množic, zato si prizadeva, da bi si z imperialistično kupčijo čimveč pridobil. In Kitajsko potrebuje na sestanku le zato, da bi ga pri glasovanju podprla.

Berlinska konferenca je končana. A zgodbe, ki se je začela med svetovno vojno, še ni konec. Začelo se je novo poglavje. To je zgodba, ki jo na straneh zgodovine pišejo imperialistični veljaki.

—ljč

RAZGOVOR O ZDRAVSTVENI SLUŽBI

Dobro je naložen denar

če ga damo za razvijanje mreže zdravstvenih ustanov

Člani Republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo, ki stanujejo v Ljubljani, se sestanejo vsak prvi četrtek v mesecu in razpravljajo o perečih družbenih vprašanjih. Zadnjič so razpravljali o zdravstveni službi pri nas. Gradivo je razložil predsednik Republiškega odbora sindikata zdravstvenih delavcev dr. Cvahte.

Pa še mi prisluhnimo temu razgovoru in poglejmo, kako daleč smo prišli z zdravstveno službo pri nas v Sloveniji.

Povprečno dočakamo pri nas 55 let starosti

Raven zdravstvene službe se odraža zlasti v dveh pokazateljih: v povprečni starosti prebivalstva ter v povprečju življenjske dobe. V Sloveniji je povprečna starost prebivalstva 30,9 let po popisu prebivalstva l. 1948 (podatki lanskega popisa niso povsem urejeni). V vseh drugih republikah je povprečna starost nižja. V Vojvodini je 30,8, na Hrvaškem je 30,2, v Srbiji 27, v Bosni in Hercegovini pa celo 23,8. Tudi življenjska doba je izmed vseh republik v Sloveniji najdaljša, saj znaša 55,32 let (Srbija 52, Vojvodina 55,14, Bosna in Hercegovina 42,66, Makedonija 47,2 itd.). Po teh številkah sodeč so torej zdravstvene prilike v Sloveniji še najugodnejše. Toda še vedno umre na leto pri nas trikrat več otrok v starosti od prvega do četrtega leta kot v razvitejših državah.

Veliko bolje je, toda še vedno premalo

Oglejmo si, v kakšnih gmotnih prilikah je zdravstvo pri nas!

Polikliničnih ambulant imamo 6, zdravstvenih domov 83, ambulant 66, obratnih ambulant 46. Skupno torej 201 ambulanta. Od teh jih je 29 v zasebnih ordinacijah. V zadovoljivem stanju je komaj 94 ambulant ali 46,7%, medtem ko je takih, ki sploh ne odgovarjajo 50 ali 24,8%. Ena ambulanta pride torej na 7203 prebivalce. Poleg teh je še 47 pomožnih ambulant ter 18 šolskih.

Splošnih bolnic imamo 16, s 4231 standardnimi posteljami. V teh bolnicah pa je 5526 postelj (več kakor dovoljujejo prostori) tako, da pridejo 3,82 postelje na tisoč prebivalcev.

Specialnih bolnic je sedem. V teh je 1656 standardnih ter 2099 obstoječih postelj za pljučno in kostno tuberkulozo (1,45 postelje na tisoč prebivalcev). Zobnih ambulant je 106, bolniških oddelkov 30, diagnostičnih postaj 5, tudi centralnih antituberkuloznih dispanzerjev je pet, okrajnih pa 40, otroških dispanzerjev 17, dečjih domov 6, lekarn 92 in 39 reševalnih postaj.

Še nekaj številk o zdravstvenem osebju. Zdravnikov imamo 879. Na 1647 prebivalcev pride torej en zdravnik. Toda ob tem je treba vedeti, da je 147 zdravnikov starih nad 50 let, da je 459 zdravnikov v bolnicah ter le 252 v ambulantni službi (na 5547 prebivalcev en zdravnik), ter da je nekaj okrajev pri nas, kjer sta le po dva, trije zdravniki. Zelo malo zdravnikov je, ki bi se bavili le s preprečevanjem bolezni (7). Zlasti je še neugodno razmerje med številom zdravnikov ter drugega zdravstvenega osebja, saj pride ena medicinska sestra na dva zdravnika, namesto da bi bilo obratno.

To je le v skopih obrisih podoba naše zdravstvene službe. S tem torej danes razpolagamo. V primeri s predvojnim, je dosežen ogromen napredek. Usposobili smo vrsto novih zdravnikov, zdravniško zaščito uživa neprimerno širši krog državljanov, ustanovili smo vrsto zdravstvenih ustanov, vendar je to še vse premalo, da bi lahko zadostili vsem potrebam.

Kaj bi bilo treba ukreniti?

Predvsem bi bilo treba misliti na to, da bi povečali število zdravstvenih ustanov. Za to so še precejšnje možnosti zlasti v okrajih, mestih ter podjetjih, kljub razmeroma pičlim sredstvom, ki so v družbenem planu predvidena za zdravstveno službo.

Že 46 obratnih ambulant, če vzamemo le-te, je vsekakor premalo in bi si še marsikatero podjetje lahko zgradilo in opremilo svojo ambulanto. To kaže že preprost gospodarski račun. Bolj bi se marsikje splačalo, če bi imeli svojo ambulanto (ali več podjetij skupaj) in bi delavci zamudili precej manj časa z obiskom pri zdravniku — marsikje je ta zelo daleč, kot pa da izostanejo delavci toliko časa z dela. Po drugi plati pa bi čutil takšen zdravnik večjo moralno obveznost do kolektiva, temeljiteje bi bolnike pregledoval.

Taisti račun velja prav gotovo tudi za Zavode za socialno zavarovanje, ki bi veliko prihranili na potninah, če bi imeli svoje ambulante. Zlasti pa naj bi okrajni ljudski odbori mislili na razširitev omrežja zdravstvenih ustanov. Naj bi ne bil denar, ki ga namenijo za zdravstvo, le nekakšen nepotreben dolg, kot še marsikdo misli, saj gre za zdravstvo delovnega človeka, kar ima — če že hočete — tudi gmoten uspeh.

Seveda, ta težnja za razširjenjem mreže zdravstvenih ustanov ni omejena le z vsoto denarja, s katero trenutno razpolagamo, marveč tudi s tem, ali imamo dovolj zdravstvenih delavcev. Sedaj, kot smo videli, pa imamo še premalo zdravstvenega osebja, zlasti srednjega in nižjega zdravstvenega kadra ter bo treba misliti na to, da bi odprli še nove šole, kjer bi mlade ljudi usposabljali za ta poklic.

Prihodnjič se bomo pogovorili pa še o tem, kako je z zasebno prakso zdravnikov in kakšni predlogi so še za ureditev zdravstvene službe.

Debatne sestanke bodo prirejali

Člani sindikata delavcev Mlinske industrije v Domžalah so na letošnjem občnem zboru ugotovili, da bi marsikateri gospodarski ukrep pravilneje in laže doumeli, če bi se o tem prej skupno pogovorili. Zato so sklenili, da bodo letos večkrat priredili debatne sestanke. Na sestankih se bodo pogovorili o gospodarskih in političnih problemih, proučevali bodo uredbe, ob tem pa se bodo seveda tudi razgovorili o svojem podjetju, o težavah, dobrih straneh dela in slabostih.

IZ MURSKE SOBOTE

POSNEMANJA VREDNO

Ker je zadnje čase izšlo mnogo pomembnih gospodarskih predpisov, sta sindikalna podružnica in delavski svet podjetja »Sograd« v Murski Soboti sklenila, da bodo vse člane kolektiva z njimi seznanili. Prej bodo uredbe še sami dobro proučili, predvsem člani delavskega sveta ter upravnega odbora. Izbrali so že tudi tovariše, ki bodo uredbe tolmačili.

Sklep, ki je vreden posnemanja!

Janez L.

Z GRADBIŠČA »SOGRADA« V LENDAVI

ZA TESNEJŠO VEZ

med člani delavskega sveta in delovnega kolektiva

Ob koncu prejšnjega meseca je bil občni zbor sindikalne podružnice lendavskega gradbišča splošnega gradbenega podjetja »Sograd«.

Po izčrpnem poročilu se je sukal pogovor največ okrog delavskega upravljanja podjetja, posebej okrog dela članov delavskega sveta. Ti lani še niso bili dovolj povezani s svojimi volivci in so prišli zato na zasedanje večkrat nepripravljeni. Občni zbor je bil mnenja, da bi se morali člani delavskega sveta še pred zasedanjem pogovoriti o stvareh, o katerih naj bi razpravljali na zasedanju delavskega sveta. Na ta način bi se ne le utrdila vez med volivci in člani delavskega sveta, marveč bi tudi sami člani kolektiva neposredneje vplivali na gospodarjenje v podjetju. Prenehale bi tudi govorice, češ da se delavci zavzemamo za eno, delavski svet sklepa pa drugo.

Naj ob koncu še to povem, da smo na občnem zboru poleg novega izvršnega odbora podružnice, nadzornega odbora, tovarniškega sodišča ter delegatov izvolili tudi zaupnika »Delavske enotnosti«.

Janez Lešnjak

Našemu novemu dopisniku! Prav veseli smo bili tvojega pisma. Poslal si nam kar tri zanimive prispevke. Vidi se, da ti pisanje leži in da čutiš, kaj naše bralce zanima. Le oglasi se še!

IZ BREŽIC PIŠEJO

Denar so dobro razdelili

Krajevni sindikalni svet v Brežicah ni med najbolj delavnimi. Gotovo pa ni eden najslabših. Dela je vedno dovolj in — napak seveda tudi ne manjka.

Na našem področju je 34 sindikalnih podružnic. Med najbolj delavnimi sta podružnici v Splošni bolnici in v Tovarni pohištva v Brežicah. Pohvalo zaslužijo tudi podružnice delavcev Mestnih podjetij, Vino-sadja, Železniških delavnic Dobova in Pletilnice v Dobovi. Vse te posvečajo mnogo pozornosti gospodarskim predpisom, s katerimi seznanjajo svoje članstvo. Žal pa so pri tem nekoliko zanemarili politično stran. Nekatere druge podružnice se omejujejo le na pobiranje članarine, ponekod pa celo tega ne zmorejo. Najšibkejše so za zdaj podružnice pri kmetijskih zadrugah, razen podružnice delavcev KZ v Brežicah, ki dobro deluje.

Med letom smo imeli dva plenuma. Obisk pa ni bil zadovoljiv, saj je prišla komaj polovica vseh članov. Predsedstvo KSS se je sestajalo enkrat ali dvakrat na mesec. S finančnim poslovanjem smo kar zadovoljni. Izdatki niso bili večji od predvidenih proračunskih dohodkov, v fondu za nezaposlene pa je ostala kar precejšnja vsota. Nezaposlenim smo izplačali nad 43.000 dinarjev pomoči — povprečno 2000 dinarjev vsakemu. Predsedstvo je sklenilo, da razdeli saldo fonda za nezaposlene takole: v rezervni sklad KSS 10.436 dinarjev; dijakom, partizanskim sirotam v Dijaškem domu 17.000 dinarjev; telovadnemu društvu »Partizan« 5000 dinarjev; Ljudski knjižnici v Brežicah 3000 dinarjev, knjižnici v Dobovi pa 3000 dinarjev.

Že lani decembra smo nakazali naši knjižnici kot pomoč 2000 dinarjev, za Novoletno jelko pa smo darovali 5000 dinarjev.

Tole smo napisali zato, da bi člani vedeli, kako se njihovi prispevki za članarino pravzaprav vračajo njim nazaj, le v drugi obliki.

Ivan Voljčanšek

V TOVARNI KLEJA V LJUBLJANI SO IZVOLILI

zaupnika Delavske enotnosti

Na občnem zboru sindikalne podružnice delavcev Tovarne kleja v Ljubljani so med drugimi odborniki izvolili tudi zaupnika Delavske enotnosti.

Eden od odbornikov je v razpravi opozoril, da se je lani število naročnikov zmanjšalo za dve tretjini. Vprašal je dosedanje odbornike, ali so na seji odbora o tem sploh kaj razpravljali in zavzeli določena stališča. Odborniki so priznali, da o tem res niso razpravljali.

Upamo, da bo letos v Tovarni kleja drugače, saj so izvolili zaupnika za delavski časopis, člani pa so tudi sklenili, da bodo število naročnikov kar se da povečali.

Častna diploma za vestno delo

Tovariš Polde Potočnik je že deveto leto tajnik sindikalne podružnice obrtnih delavcev v Vuzenici. Od leta 1946 prav vestno opravlja to delo in malo je sindikalnih organizacij, kjer bi imeli vse posle tako v redu kakor tu. Letos so ga člani sindikata zopet izvolili za tajnika. Obenem pa so ga določili tudi za zaupnika Delavske enotnosti.

Na letošnji občni zbor sindikalne podružnice obrtnih delavcev je prišel tudi predsednik okrajnega odbora sindikatov obrtnih delavcev iz Slovenjega Gradca. V imenu okrajnega odbora je tovariš Stanko Cipek izročil tovarišu Poldetu Potočniku častno diplomo za njegovo vestno delo. Tudi mi želimo tovarišu Potočniku še veliko uspehov pri njegovem delu.

DOPISNIK IZ OPEKARNE »BOBOVK« PRI KRANJU NAM JE PISAL

TUDI VI BI SE LAHKO POHVALILI

če bi bilo tako, kot je pri nas

Iz našega kota Gorenjske se le redkokdaj kdo oglasi. Marsikdo niti ne ve, da nam gre v opekarni »Bobovk« precej na boljše, odkar imamo novega direktorja. Zato sem se namenil, da vam napišem nekaj vrstic o našem občnem zboru. Na občnem zboru so me namreč izbrali za dopisnika v naše delavsko glasilo, čigar naročnik sem že pet let in mi je res všeč.

Na občnem zboru smo bili prav vsi člani sindikalne podružnice in delovnega kolektiva, saj smo vsi sindikalno organizirani. Le osem jih je manjkalo, ker so ali bolni ali pa na dopustu. Povem vam, kaj takega se pri nas še ni zgodilo. Svečano vzdušje je še bolj povzdignil prapor, ki smo ga ob tej priliki razvili in ki nam ga je daroval naš delavski svet v priznanje in trajno last.

Zbor je potekal v pravem delavskem vzdušju. Iz obširnega tajnikovega poročila je razvidno, da je imela podružnica lepe uspehe. Delovna disciplina se je tako izboljšala, da ni bil lani nihče kaznovan. Opeke se nam je polomilo le okoli 15 odstotkov. Proizvodnja je bila za 14 odstotkov večja, družbene obveznosti pa smo presegli kar za polovico. Kot sem že povedal, smo vsi člani sindikata in članarino redno plačujemo. Ne boste nam zamerili, če se pohvalimo, da smo skoraj gotovo, kar se tega tiče, med najboljšimi podružnicami gradbene stroke.

Res pa je, da se tudi pri nas vse ne blešči. Najdejo se tudi taki, ki se vprašujejo, čemu je sindikat sedaj potreben, ko imamo delavsko samoupravljanje. Priznati moramo, da le nismo vsega napravili, kar bi lahko. Premalo smo govorili o rasti socialistične demokracije in o gradnji socializma sploh, da niti ne omenim vprašanj delavske mladine.

Na občnem zboru so poleg mene za dopisnika izvolili tudi zaupnika »Delavske enotnosti«. Sklenili smo tudi, da se bomo prav vsi naročili na »Delavsko enotnost« in se je število naročnikov povečalo od 61 na 94. Naročili so se vsi, seveda, razen tistih, ki jo imajo že doma, bodi, da je nanjo naročen oče, brat ali pa sestra. Lahko torej rečemo, da smo vsi naročeni na naš delavski časopis.

Za danes naj bo dovolj mojega pisanja ter obljubljam, da se bom še večkrat oglasil in pisal o naših uspehih pa tudi o težavah.

Jože Platiša,
Kokrica pri Kranju

IZ SINDIKALNE PODRUŽNICE ELEKTRARNE BRESTANICA

MALO SE OGLAŠAMO, DELAMO PA PRIDNO

Malo je slišati o naši sindikalni podružnici. Površen opazovalec bi sodil, da ničesar ne delamo. Temu pa ni tako, čeprav se ne oglašamo pogosto v našem delavskem časopisu. Pred kratkim smo namreč imeli občni zbor podružnice. Udeležba je bila polnoštevilna in če upoštevamo, da so — razen dveh — vsi delavci in nameščenci člani sindikata, lahko spoznamo, da naš kolektiv živo zanima, koga bo izvolil v novi izvršni odbor. Na občnem zboru je bil tudi poslanec za zvezni zbor proizvajalcev tovariš Karel Štebran. Po poročilu starega odbora, ki je bilo morda malo prekratko, se je pričela razprava. Menim, da bi morala biti bolj živahna in širša.

Kandidatna lista, ki smo jo sestavili že na predvolilnem sestanku, je bila obširna. Izbire je bilo torej dovolj. Pričakujemo, da bo novi odbor dobro delal in da bomo o naših skupnih uspehih lahko večkrat kaj napisali za »Delavsko enotnost«.

Ž. A.

Nova italijanska vlada, ki jo je sestavil demokristjan Scelba, jadikuje: »Joj, če se mi še predpasnik strga, bom pa res ostala gola...

(Karikatura: J. Grabovac)

OBČNI ZBOR SINDIKALNE PODRUŽNICE DELAVCEV GOZDNE UPRAVE ŠKOFJA LOKA

NARAŠČAJA, NARAŠČAJA NI...

Nekateri člani so prišli na občni zbor štiri ure daleč. — Tovarištvo se kuje v nesreči. — Na ekskurzijo bodo šli

Redkokdaj zasledimo v našem časopisju novice o gozdnih delavcih. Kot so svečano tihi naši lepi gozdovi, kadar se sprehajamo po njih, bodisi za razvedrilo ali pa ker to zahteva služba, prav taki so naši gozdni delavci in gozdarji. Mogoče prav zaradi te molčečnosti premalo ve naša javnost o gozdarstvu.

Delo gozdnih delavcev je zelo težavno. V snegu in dežju, v vročini in mrazu delajo v gozdu, nezavarovani pred vremenskimi nevšečnostmi. Njihovo prebivališče pa so žal še danes, ko vlaga sku ost toliko naporov in sr lstev za izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev graditeljev socializma, često najprimitivnejše kočice iz lubja in neobdelanega lesa. Zaradi posebnega značaja gozdnega dela se življenjski pogoji teh delavcev ne morejo v kratkem času temeljito spremeniti. Nestalnost delovnega mesta ne dopušča gradnje udobnih bivališč: delovišča so često zelo oddaljena od bivališča. Tam pa je zopet potrebna zasilna koliba, ki človeku ne nudi prav ničesar drugega po težkem in napornem delu kakor streho nad glavo in deloma zavetje pred vetrovi.

Marsikaterim stvarem se mora gozdni delavec torej odpovedati. Občudovanja vredna je potrpežljivost, s katero ti ljudje prenašajo težave svojega poklica. Deloma pa ta potrpežljivost že prehaja v konservativnost, ki se je precejšnji del gozdnih delavcev še ni otresel. Vsaka nova pridobitev moderne tehnike si mora prav priboriti mesto med gozdnimi delavci. Z nezaupanjem sprejemajo celo »novotarije«, ki bi močno olajšale težko delo.

V letnem času poje v gozdu svojo pesem sekira od zore do mraka. Delovni čas gozdnega delavca ni omejen z zvokom tovarniške sirene, ki bi mu naznanila začetek ali konec dela. Njegova sirena je noč in prvi jutranji svit. Brž ko se zdani, že se čuje med j ranjim žvrgolenjem ptičev tudi odmev sekire in tiha pesem žage. Gozd ne bi bil popoln, če v njem ne bi bilo tudi gozdnih delavcev, ki s sekiro in žago in zateglimi klici skladno dopolnjujejo pesem krilatih pevcev. Zvečer, ko je sonce že zdavno zašlo, šele odloži delavec pred svojo kolibo sekiro in žago. Ob svitu ognja na ognjišču si kuha večerjo in leže k počitku, da si nabere moči za nov delovni dan.

Tako teče njegovo življenje iz dneva v dan, iz leta v leto. Kljub težkemu delu je vedno vedro razpoložen in zadovoljen opravlja svoj poklic. Toda razen posebnega veselja in volje mora biti gozdni delavec tudi fizično močan in odporen, previden pri delu in poznati mora tehniko dela. Svojih praktičnih sposobnosti si gozdni delavec ne pridobi v tečaju, v šolj ali v delavnici v dveh ali treh letih. Njegova vajeniška doba je mnogo daljša. Prav to pa je večini tistih, ki sami ne poznajo gozdnih del, najbolj težko dopovedati.

Spoznali smo, kako živi gozdni delavec v svoji prostrani delavnici. Sedaj pa prisluhnimo, o čem so razpravljali delavci Gozdne uprave Škofje Loke v nedeljo na letošnjem občnem zboru.

Lani so morali občni zbor trikrat sklicati. Letos pa je bilo ob pol desetih v železnikih že toliko članov, da je bil občni zbor sklepčen. To je precej, če upoštevamo, da stanujejo delavci na razsežnem področju in da bi morali priti nekateri na občni zbor tudi po petdeset kilometrov daleč. Posebno hudo je sedaj pozimi. Mar ni to visoka delavska zavest, če pride delavec štiri ure daleč peš skozi snežni metež in zamete, preko Blegaša, na občni zbor sindikata? Mar ni to dovolj velik dokaz politične zavednosti gozdnih delavcev?

Res sta predsednik in tajnik sindikata kratko in nepopolno poročala o delu podružnice. Kljub temu pa so člani plodno razpravljali o problemih, ki tiščijo gozdne delavce ne samo na tem področju, temveč širom naše domovine.

Posebno hudo je z naraščajem gozdnih delavcev. Zaradi vseh mogočih objektivnih težav tega poklica le malo mladine odloči za delo v gozdu. Tovarna ali obrt ji nudi mnogo večje udobnosti. Tam si po nekaj letih pridobi znanje in naziv kvalificiranega delavca. V tovarni ima stalno zaposlitev poleti in pozimi. Delovni pogoji so mnogo boljši.

Občni zbor je razpravljal o vzrokih, zaradi katerih se mladina tako malo vključuje v gozdno delo. Skušal je najti rešitev. Gozdarstvu bo treba pridobiti mlado delovno silo in ji zagotoviti trajno proizvodnjo. Mnogo delavcev že namreč čaka odločbe o upokojitvi, njihova delovna mesta se bodo izpraznila, toda nadomestila zanje ni.

Člani sindikata menijo, da je treba čimprej urediti, da si gozdni delavci pridobe naziv kvalificiranega in visoko kvalificiranega delavca, kot je to urejeno v drugih panogah. Gozdnim delavcem naj se tudi prizna v delovno dobo zimski čas, ko niso stalno zaposleni. V letnih mesecih namreč delajo po dvanajst in še več ur na dan.

Če bodo v teh ozirih gozdni delavci izenačeni s tovarniškimi delavci, bosta odpadla dva važna razloga, ki odbijata mladino od gozdarskega poklica. Seveda pa s tem stvar še ne bo rešena. Še marsikaj bo treba storiti za večji dotok mladih delavcev.

Pogovorili so se tudi o delavcu, — članu sindikata, ki mu je zgorela hiša. Občni zbor je sklenil, da se mu iz sindikalne blagajne izplača 15.000 dinarjev podpore. Upravnemu odboru podjetja pa je sklenil predlagati, naj dobi ta delavec brezplačno ves les za ostrešje nove hiše. Tako pomagajo gozdni delavci tovarišu v nesreči.

Občni zbor je menil, da bo delo v sindikalni podružnici uspešnejše, če osnuje še en odbor za Poljansko dolino. Gozdni delavci bodo laže in bolj redno prihajali na sestanke, k delu v sindikatu bo pritegnjeno večje število ljudi.

Člani so tudi sklenili, da se 90.000 dinarjev iz sindikalne blagajne potroši za poučno ekskurzijo vsega članstva. Menijo, da bo ekskurzija koristnejša za njihovo strokovno znanje, kot če grede na navaden izlet, združen s popivanjem.

Še o marsičem so gozdni delavci razpravljali in sklepali. Novo izvoljeni izvršni odbor bo moral sprejete sklepe vestno izpolnjevati.

Tako živijo in delajo gozdni delavci po naših hribih in planinah. Odmaknjeni so sicer od živahnega brnenja strojev v novih tovarnah, s planin in hribov opazujejo mogočne pregrade novih hidrocentral. Toda niso odmaknjeni od naše socialistične gradnje. Tudi oni se borijo, čeprav manj opazno, za boljše življenje vseh delovnih ljudi naše domovine.

Blaž Lukan

TOVARNA ZDRAVIL »LEK« V LJUBLJANI V TEŽKEM GOSPODARSKEM POLOŽAJU

Lastne proizvode kupujejo

ki so medtem že zastareli, pokvarjeni ali pa sicer vzeti iz prometa

V tovarni zdravil »Lek« v Ljubljani trdijo, da so zašli v težak finančno gospodarski položaj zaradi dveh stvari:

Dohodek podjetja bremenijo stare zaloge neidočih izdelkov, gotovih izdelkov in polizdelkov, embalaže in tehničnega materiala. Vrednost tega blaga cenijo na 73 milijonov dinarjev.

Podjetje še ni dogradilo del novih obratnih prostorov v Mengšu. Z vzdrževanjem obratov imajo precejšnje izdatke in proizvodnje ne morejo preusmeriti tako, kakor jo nameravajo.

Vse te stvari seveda vplivajo na ustvarjanje denarnih sredstev podjetja, zato jih podrobneje razčlenimo.

Stare zaloge gotovih izdelkov ali surovin, ki bremenijo dohodek podjetja »Lek«, izvirajo še iz časov diktiranega gospodarstva (iz leta 1947 do 1951). Podjetje je kupovalo surovine in embalažo ter izdelovalo zdravila po predpisih ter jih prodajalo veledrogistom (veletrgovina z zdravili). Proizvodnja zdravil je bila precejšnja. Trgovska mreža ni prodala vsega blaga. Med tem časom se je še nekaj zdravil pokvarilo, nekatera pa so celo vzeta iz prodaje. Zato kupci vračajo blago proizvajalcu (tovarna »Lek« ponovno kupuje svoje proizvode od veledrogistov). V skladišču podjetja ali pa v skladiščih veledrogistov se je nakopičila zaloga blaga, ki bremeni edinole dohodek proizvajalca. (Trgovska mreža, ki vrača blago, prevrača namreč vse stroške na račun proizvajalca.) Podjetje ima zaradi tega zamrznjenih 73 milijonov dinarjev obratnih sredstev. Za nje plačuje obresti. Banka grozi, da bo podjetju zmanjšala obratna sredstva, to pa bi seveda ogrožalo redno proizvodnjo podjetja. Podjetje poizkuša zmanjšati stare zaloge, toda zmanjša jih lahko le na račun svojega dohodka (na račun plačnega sklada. Lani so na primer odpisali na račun starih zalog v breme dohodka podjetja 17 milijonov dinarjev).

Kdo je kriv za nastali položaj? V podjetju trdijo, da je treba krivdo pripisati nekdanjemu načinu planiranja. (Več zdravil smo proizvajali, kot smo jih potrošili.) Delno je kriv tudi neizkušen strokovni kader v farmacevtski industriji. (Zdravila so se kvarila tudi zaradi slabe embalaže.) Del krivde pa mora prevzeti na svoja ramena tudi vodstvo »Leka« samega. Podjetje bi moralo namreč ob valorizaciji sredstev v začetku leta 1952 vračunati stare zaloge po resnični vrednosti, ali pa bi moralo staro zalogo blaga sploh izločiti iz valorizacijskega postopka.

Kako bi stvar rešili?

V podjetju trdijo, da je rešitev edinole v tem, da prevzame skupnost na svoja ramena breme, ki ga vse doslej nosi sam kolektiv. Vrednost blaga bi morali odpisati, da ne bi bremenil dohodka podjetja. Menijo, da bi del zdravil, ki je še uporaben, lahko prodali, toda le, če bi ceno znižali. (V podjetju računajo, da bi z delno prodajo po nižjih cenah iztržili še okrog 25 milijonov dinarjev.) Ostalo zalogo bi morali po odpisu komisijsko uničiti. Vsega tega pa seveda kolektiv »Leka« ne more sam storiti.

Drug problem je investicijska graditev enega objekta tovarne v Mengšu. Obrat v Mengšu je le delno dograjen. Ko bo obrat povsem dograjen, bo lahko podjetje razširilo svojo dejavnost. »Lek« bo lahko razen zdravil izdeloval tudi druge kemične proizvode, in sicer delno iz odpadkov. Z razširitvijo dejavnosti bi se gospodarski položaj podjetja neprimerno izboljšal. Sedaj dela podjetje namreč samo po naročilih, zato proizvodnja venomer niha in je nedonosna. (Podjetje kupuje surovine po ekonomskih cenah, zdravila pa prodaja po določenih cenah. Razlika komaj da krije vse obvezne dajatve podjetja — družbene obveznosti in plače.)

Nedograjen obrat v Mengšu se kvari. Podjetje bi se z dograditvijo obrata izognilo investicijskim stroškom vzdrževanja. (Lani so znašali stroški vzdrževanja okrog 4 milijone dinarjev.) Podjetje namerava v Mengšu izdelovati bizmutove in živosrebrne soli. Samo v enem letu bi s to proizvodnjo prigospodarilo okrog 50 milijonov dinarjev dobička. Kilogram soli namreč lahko prodajajo na tujem tržišču po 5 dolarjev. »Lek« pa ima samo letos naročil za nad 60 ton teh soli. Podjetje bi z razširitvijo svoje dejavnosti tudi bolje izkoriščalo strojni park. Nekateri stroji in naprave so namreč sedaj zaradi nezadostne proizvodnje in prodaje komaj 30-odstotno izkoriščeni.

Kot že rečeno vsega tega v »Leku« ne morejo sami rešiti. Tu bo morala pomagati skupnost (zbor proizvajalcev). Podjetju bo treba omogočiti, da razbremeni svoj dohodek in da dobi potrebna investicijska sredstva za dograditev obrata v Mengšu.

Kolektiv, predvsem pa organi upravljanja v »Leku«, bodo morali razmisliti o smotrnejši organizaciji dela v podjetju. Delavski svet je o tem začel razmišljati šele zadnji čas. Nakupovanje surovin je bilo doslej zelo neurejeno, zato so se redne zaloge materiala brez potrebe kopičile. (Podjetje je moralo plačati lani do septembra 1 milijon dinarjev obresti zaradi nenormalnih zalog materiala.) Tudi v proizvodnji ni vse v najlepšem redu. (Zaradi kvarov v proizvodnji so morali vknjižiti v breme dohodka več milijonov dinarjev.) V podjetju niso doslej dovolj analizirali svojega gospodarskega stanja po podatkih, ki so jih imeli o prodaji proizvodov, vrednosti proizvodnje, lastni in prodajni ceni izdelkov itd. Zato ni nič čudnega, če so izdelovali vrsto nedonosnih proizvodov in imajo zato več milijonov dinarjev izgube. Podjetje ni prilagajalo svoje proizvodne potrebe tržiščem. Izdelovalo je samo tista zdravila, kakor so se pred leti dogovorili z drugimi tovarnami zdravil, čeprav so te tovarne že zdavnaj prekršile vse dogovore in razširile svojo proizvodnjo.

V podjetju so sedaj vendarle prišli do prepričanja, da bo treba spremeniti izbor izdelkov (ponovno so uredili cene izdelkov) in ga vskladiti z zahtevami trga. Del krivde za težak gospodarski položaj je torej tudi na njihovi strani in na to ne bodo smeli pozabiti v svojem nadaljnjem delu.

Delo v vseh oddelkih tovarne »Lek« je zelo odgovorno, saj izdelujejo najrazličnejša zdravila

Pomanjkanje materiala je največja težava „Izolirke“

Konec januarja so v ljubljanskem podjetju »Izolirka« priredili strokovni tečaj za poklicne izolatorje. Udeležilo se ga je 55 delavcev od sedemdesetih, kolikor je zaposlenih v podjetju. Tečaj je vodil tovariš Jan in je prav dobro uspel. Ob zaključku so imeli delavci tudi letno konferenco.

V primerjavi z letom 1952 je bila lani storilnost precej manjša. Medtem ko je 1952. leta 46 delavcev izoliralo 25.000 kvadratnih metrov površine, so lani s sedemdesetimi dosegli le 26.000 kvadratnih metrov. Vzrok je v tem, ker je primanjkovalo materiala in je podjetje ukinilo nadure. Zaradi tega tudi niso mogli sprejeti vseh naročil. Če bi hoteli vsem ustreči, bi morali izolirati letno vsaj 50.000 kvadratnih metrov površine. To pa bi bilo mogoče le, če bi zgradili novo tovarno za žlindrino volno boljše kakovosti. O tem v tehničnem oddelku »Izolirke« že resno razmišljajo. S. A.

OB ROBU NOVIH GOSPODARSKIH PREDPISOV

GOSPODARSTVO JE NEDELJIVA CELOTA

(Nadaljevanje s 1. strani)

sredstev in povrnitev materialnih stroškov, bi oškodovala skupnost za sredstva, ki ji pripadajo. Ves presežek nad temi sredstvi, ki pripadajo podjetju, je treba prepustiti družbi za zadostitev njenih potreb. Družba kot celota na primer ne bi mogla nadalje razširjati proizvodnje, ne bi mogla kreditirati posameznih proizvajalcev in novo osnovanih podjetij, če ne bi imela sredstev za dolgoročne kredite. Ta sredstva pa se zbirajo iz obresti od osnovnih sredstev, ki jih plačujejo vse gospodarske organizacije. Poglejmo sedaj, zakaj vse potrebuje družbena skupnost sredstva.

Tam, kjer delavci živimo, še sedaj krepko občutimo posledice enostranske delitve družbenih sredstev pred vojno. Nekdanji lastniki materialne proizvodnje — kapitalisti — so skrbeli predvsem zase, za svoj standard. Zato nam še danes primanjkuje stanovanj, nimamo zadosti šol, bolnišnice so premajhne, zdravstvenih ustanov je premalo, nimamo dovolj prostorov za prosvetno dejavnost itd. Vsega tega nam manjka tam, kjer živimo, na področju komunalne skupnosti. V podjetju smo dostikrat pripravljeni zgraditi to ali ono sanitarno napravo, toda če je treba prispevati komunalni skupnosti del sredstev za sanitarne naprave, za zidavo zdravstvenih, kulturnih ali drugih ustanov ali gradnje stanovanj, že nekateri negodujejo. Povsem jasno pa je, da komunalna skupnost ne bo mogla in ne more skrbeti za gradnjo stanovanj, sanitarnih naprav, za razvoj zdravstvenih in drugih ustanov, če za to nima razpoložljivih denarnih sredstev. Skupno gospodarjenje v komunalni skupnosti je torej odvisno od nas vseh, od prizadevnosti nas delavcev, od prispevkov, ki jih bomo komunalni skupnosti namenili za gradnjo stanovanj, šol in vzdrževanje drugih ustanov.

Poglejmo sedaj malo širše na potrebe, če je združeno več komunalnih skupnosti ali celih pokrajin v eno gospodarsko enoto. Posamezne komunalne skupnosti in tudi pokrajine so gospodarsko močnejše ali šibkejše. Ponekod je industrija bolj razvita, drugod je sploh nimajo. Zato je tudi dohodek zelo različen. Marsikje ni tolikšen, da bi lahko z njim krili vse izdatke za vzdrževanje raznih ustanov ali za gospodarski razvoj teh krajev in pokrajin. Zato je treba zbrati določena sredstva, ki jih kot dotacije namenimo za gospodarski razvoj in druge potrebe teh krajev in pokrajin. (V nekaterih predelih bomo iz splošnodružbenih koristi še gradili nova podjetja, ki jih bo finansirala federacija, v posameznih komunah pa tudi republika. Od obratovanja novih podjetij, melioracij itd. bodo imeli korist vsi delavci. Tjakaj namreč ne bo treba več vlagati sredstev za gospodarski razvoj komunalne skupnosti ali pokrajine, ker se bo z obratovanjem novih podjetij dvignil narodni dohodek.)

In če sedaj pogledamo gospodarski razvoj in potrebe vse naše domovine, vidimo, da moramo zbrati določena denarna sredstva za vse tisto, kar koristi nam vsem. Določen izdatek za državno administracijo je nujno potreben. (Sodišča in notranjo upravo moramo imeti, če hočemo preprečevati zlorabe in kaznovati tiste, ki so se pregrešili proti koristim skupnosti. Prav tako moramo vzdrževati razne znanstvene ustanove, ki pospešujejo razvoj tehnike in s tem razvoj proizvajalnih sil naše domovine. Brez šolstva, zdravstvenih, kulturnih in drugih ustanov ni širše razgledanosti in zdravja.

Določena denarna sredstva moramo zbrati za rezervni sklad, iz katerega črpa sredstva vsa skupnost, kadar nas zadenejo naravne katastrofe (zastoj v proizvodnji zaradi snega, suše, poplave itd.). Federacija mora imeti tudi potrebna denarna sredstva za vzdrževanje, obnavljanje in gradnjo naprav, ki so koristne za vse naše gospodarstvo, kot so na primer železniški, pomorski in rečni promet, poštnotelegrafska in telefonska služba itd. (Posamezna tovarne, na primer jeseniška železarna ne more imeti svoje železnice za prenos surovin in goriva.) Del sredstev moramo tudi določiti za obrambo naše domovine, brez česar si v današnjem mednarodnem položaju ne moremo zamisliti samostojnosti. (Vrsta napadov na našo državo je propadla, ker smo imeli močno oboroženo armado.) Vojnoindustrijska podjetja, ladjedelnice, izdatki za gradnjo cest itd. so gospodarsko koristni za nas vse. Vsi ti izdatki so torej gospodarsko nujni in koristni, kajti z njimi ščitimo koristi nas delavcev samih.

Zaradi vseh teh sprememb v delitvi družbenih sredstev ne kaže spregledati, da je tudi nekoliko spremenjena struktura plač. Nekdaj je moral delavec iz svoje plače izplačevati del dajatev za socialno zavarovanje. Takrat smo se zavedali, da socialno zavarovanje in gradnjo raznih zdravstvenih ustanov vzdržujemo sami delavci. Danes, ko je te dajatve prevzela skupnost na svoja ramena, marsikdaj pozabimo, da sprejemamo del plače tudi takrat, ko se zdravimo, ko naši otroci obiskujejo šole itd. Ljudje, ki so v delovnem razmerju, torej prejemajo del prejemkov posredno, s tem ko jih skupnost vzdržuje, s sredstvi, zbranimi v proizvodnji, kulturne, prosvetne, zdravstvene ustanove itd.

Novi gospodarski predpisi vsebujejo ta osnovna načela pravilne razporeditve družbenih sredstev. Z vsakokratnim družbenim planom pa določimo, kolikšen odstotek sredstev, ustvarjen v proizvodnji, bomo namenili za to ali ono stvar, za razširitev proizvodnje v celotni naši skupnosti, kot pomoč zaostalim komunalnim skupnostim, republikam, pokrajinam itd.

Takšen način razporeditve družbenih sredstev je torej gospodarsko in družbeno nujen. Pri razporeditvi družbenih sredstev kolektiv ne more in ne sme misliti samo na trenutne neposredne svoje potrebe, temveč na svoje potrebe sploh v življenju. Kolektiv, ki drugače ravna, krši osnovna družbenomoralna načela proletariata. (Podjetja, ki bi vsa sredstva, ustvarjena v proizvodnji, sama potrošila, bi morala kaj kmalu prenehati s proizvodnjo. Osnovnih sredstev ne bi imela s čim nadomestiti, proizvodnje ne bi razširila in se seveda na trgu sploh ne bi mogla uveljaviti. To bi gospodarsko škodovalo nam vsem.)

Način razporeditve družbenih sredstev, za kakršnega smo se odločili pri nas, ščiti koristi nas delavcev samih. Z njim hočemo doseči še večji napredek v proizvodnji materialnih dobrin in plodove današnje družbene ureditve lahko uživajo vsi delovni ljudje. Za skupno gospodarjenje z družbenimi sredstvi smo se odločili, ker jih tudi skupno ustvarjamo in se ne more prav nobeden izločiti iz skupnega gospodarstva v »samostojnega« proizvajalca. Vsaka drugačna delitev družbenih sredstev in drugačno gospodarjenje z njimi bi pomenila zastoj v proizvodnji in nazadovanje v kulturnem, prosvetnem, socialnem, znanstvenem, zdravstvenem in vseh drugih področjih družbenega življenja.

OBZORNIK

Družbene obveznosti gospodarske organizacije

Gospodarska organizacija temelji na družbeni lastnini proizvajalnih sredstev in na samoupravi proizvajalcev. V to samoupravo spada tudi pravica gospodarske organizacije, da si sama postavlja svoje gospodarske plane in sama razpolaga z ustvarjenim dohodkom, ko izpolni obveznosti do skupnosti.

Čeprav je podjetje samostojna in samoupravna organizacija, pa ni oddvojena in v tem smislu neodvisna, da bi njen obstoj in razvoj ne bila povezana s splošnim gospodarskim in družbenim razvojem. Vsaka gospodarska organizacija je samoupravna enota lahko prav zato, ker je del enotnega gospodarskega organizma, ker nova socialistična skupnost omogoča samoupravnost proizvajalcev in samostojnost njihovih gospodarskih organizacij. Zato je prva in najvažnejša družbena obveznost gospodarske organizacije in njenega delovnega kolektiva, da tako skrbno in vestno gospodari, da neposredno služi družbenim potrebam in koristim. Najbrž ne bo napak pripomniti, da ni vsako »gospodarsko« opravilo družbeno koristno samo zato, ker je rentabilno. Rentabilnost za vsako ceno je kaj lahko opravičilo za kakšne samovoljnosti, za sebična koristoljubna stremljenja, za neupravičenimi zaslužki, za dohodki, ki so rezultat znanega rekla »znajdi se«. Tako gospodarjenje ne more biti socialistično, saj skuša izkoriščati družbeno lastnino, kolektiv, ki to dopušča, ne izpolnjuje svoje najvažnejše družbene dolžnosti.

To je uveljavljeno v pravilu, da z osnovnimi sredstvi v družbeni lasti gospodarijo delovni kolektivi v korist vse družbene skupnosti na podlagi socialistične demokratične pravice gospodarske samouprave proizvajalcev po določbah družbenega plana in pod nadzorstvom družbe.

To načelo je izhodišče za podrobnejšo ureditev gospodarjenja z osnovnimi sredstvi, za odgovornost gospodarske organizacije za dobro, vestno in zakonito gospodarjenje, za pristojnost državnih organov, zlasti okrajnih in mestnih ljudskih odborov. Iz tega izvirajo druge obveznosti. Celotni dohodek ugotavlja in razporeja gospodarska organizacija sama na podlagi svojega knjigovodstva in bančne evidence, vendar tako, kot je določeno v gospodarskem načrtu in predpisano z zakonitimi predpisi. Dohodek ustvarja kolektiv s sredstvi, ki so družbena last, mora biti rezultat gospodarjenja, ki je v korist skupnosti, in družbene koristi morajo biti merilo za njegovo delitev in uporabo. Pripada skupnosti tako, da ta najprej po svojih organih določi norme za njegovo razdelitev in uporabo. Pri tem odločanju neposredno sodelujejo predstavniki tistih, ki ta dohodek ustvarjajo: proizvajalci po svojih zborih proizvajalcev. Poleg tega pripada družbi nadzorstvo, ki naj zagotavlja pravilno ugotavljanje dohodka in tako njegovo razdelitev kot je določena v družbenem planu in zakonitih predpisih, torej kot je družbeno koristno in utemeljeno. Pri tem imajo važne naloge zlasti (mestni) ljudski odbori, sploh zbori proizvajalcev pa še posebej njihova urejevalna in nadzorstvena pravica je izraz njihove gospodarsko-politične vloge v okraju oz. bodoči komuni.

Doseženi dohodek se razdeli in uporabi za kritje materialnih izdatkov, za stalne družbene prispevke in za obračunski plačni sklad. Znesek, ki ostane od dohodka po kritju naštetih obveznosti, je — dobiček. Tako kot dohodek v celoti pripada tudi dobiček družbeni skupnosti: razdelijo si ga federacija, republika, okraj, občina in gospodarska organizacija.

»Vsa družbena sredstva za proizvodnjo so splošno ljudsko premoženje, se pravi, praktično vzeto lastnina vseh delovnih ljudi naše dežele. Njihovo maksimalno izrabljanje in izboljšavanje predstavlja skupni interes vsakega posameznega delovnega človeka, za katerega je ta kolektivna lastnina hkrati tudi njegova osebna lastnina.« (Kardelj) V tem je vsa utemeljitev omenjene delitve doseženega dohodka. Je sicer res uspeh določenega kolektiva in njegovega dela, ki bi ga pa ne dosegel in zlasti bi mu ne pripadal v takem obsegu in na tak način (kolektiv je le del družbene skupnosti), če bi ne bila proizvajalna sredstva ljudsko premoženje in če bi ne bilo enotne socialistične skupnosti, ki omogoča in zagotavlja, da delavski razred kot celota skupaj z delovnimi ljudmi in proizvajalci še posebej kot ustvarjalci družbenega dohodka na vseh stopnjah odločajo o delitvi in uporabi dohodka posamezne gospodarske organizacije in narodnega dohodka v celoti, kamor spada tudi dobiček. Ta mora biti rezultat dobrega, vestnega, poštenega gospodarjenja v korist skupnosti: kakršna koli premoženjska korist, ki bi se pridobila drugače, t. j. v nasprotju s takim gospodarjenjem, ki bi kršila nove gospodarske ukrepe, se namreč gospodarski organizaciji odvzame. Gospodarjenje v korist družbene skupnosti torej ni samo načelna, temveč je konkretna družbena obveznost.

Iz te obveznosti izvira tudi dolžnost gospodarskih organizacij, da iz ustvarjenega skupnega dohodka odvajajo najprej določene stalne družbene prispevke, katerih vplačilo pa ni zavisno od realizacije dohodka. Ti stalni družbeni prispevki so: investicijski prispevek, ki se plačuje v obliki obresti od osnovnih sredstev, prometni davek in zemljarina.

Vse gospodarske organizacije plačujejo obresti od osnovnih sredstev, ki so jim dane v gospodarjenje. Načeloma je obrestna mera enaka za vse gospodarske organizacije in za vsa osnovna sredstva: po odloku Zveznega izvršnega sveta o uporabi planskih instrumentov za leto 1954 znaša ta obrestna mera 6 %. V kmetijstvu, prometu (razen PTT zvez), gostinstvu in elektrogospodarstvu je določena 2 % obrestna mera. Po tej meri bodo plačevala te obresti še podjetja industrije gradbenega materiala, klavnične industrije, živilske industrije in grafične industrije. Za komunalna podjetja določijo obrestno mero ljudski odbori. Sredstva, ki se stekajo iz teh obresti, so namenjena za investicijske sklade, iz katerih se bodo črpali dolgoročni krediti.

Od dosežene prodajne cene proizvoda ali od doseženega plačila za storitve plača gospodarska organizacija prometni davek.

Od zemljišča, ki ga gospodarske organizacije uporabljajo v gospodarske in druge namene, ki služijo njihovi dejavnosti, morajo plačevati zemljarino. Osnova je katastrski dohodek, obračunava pa se po stopnji, po kateri se določa temeljna dohodnina od kmetijstva. Dohodki, ki se stekajo iz zemljarine, pripadajo okraju.

Gospodarske organizacije, ki imajo ugodnejše naravne pogoje in jim ti omogočajo večje dobičke, kakor jih morejo dosegati podjetja iste gospodarske panoge, bodo plačevala rento za ugodnejše naravne pogoje. Dočim so prej našteti prispevki stalni, glede rente še ni določeno, ali se bo plačevala iz dobička ali kot stalni prispevek; to bo določeno s posebnim predpisom.

Med družbene obveznosti lahko štejemo tudi dolžnost gospodarske organizacije, da uporabi del dohodka za obračunski plačni sklad. Če ga ne ustvari niti v višini 60 %, ga mora do te višine zagotoviti ljudski odbor iz svojih sredstev, vendar pravilno le za mesec, ki sledi obdobju, v katerem gospodarska organizacija ni dosegla niti 60 % obračunskega plačnega sklada. Seveda je treba ta sredstva vrniti, in sicer iz tistega dela doseženega plačnega sklada, ki presega obračunski sklad.

Pomembna družbena obveznost gospodarskih organizacij je — prispevek za socialno zavaro-

OB ZASEDANJU SKUPŠČINE REPUBLIŠKEGA ZAVODA ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE

VISOKA ŠOLA UPRAVLJAVCEV SAMOUPRAVE SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Proti birokratskim pojavom v nekaterih okrajnih zavodih za socialno zavarovanje. — Izvršilni odbori okrajnih in mestnih samouprav so preobremenjeni z reševanjem spisov. — »Če se vam zdi, razpravljajte tudi z upravnim odborom zavoda«. — Tretjina obiskovalcev ambulant je zdravih. — O razmerah v zdravstvu in stališču stomatološke klinike. — Težnje za zvišanje cen oskrbnega dne v bolnicah.

»Za nas so taka zasedanja visoka šola upravljavcev samouprav socialnega zavarovanja. Šele tu se spoznamo s problemi, ki jih sicer poznamo, vendar se ob njih ne zamislimo.« Tako je dejal član skupščine Republiškega zavoda za socialno zavarovanje, ki je preteklo soboto in nedeljo zasedala v dvorani Doma sindikatov v Ljubljani. In prav je imel! Razprava je pokazala, da je samouprava socialnega zavarovanja v dobrih delavskih rokah. Povzemimo le nekaj misli iz razprave in te vam bodo to prepričanje še bolj utrdile.

Če je samouprava, naj bo zares samouprava

Lansko leto je bilo pravzaprav preizkusni kamen življenjske sile samouprave socialnega zavarovanja. Okrajne samouprave so ne le dokazale, da so sposobne upravljati socialno zavarovanje, marveč se je izkazalo, da so imeli prav tisti, ki so predvidevali, da bo samouprava sprostila pobudo mnogo širših plasti zavarovancev. Skrb za varčno gospodarjenje in pravično razdeljevanje skladov socialnega zavarovanja postaja vse bolj stvar vseh zavarovancev. Napravili smo še korak dalje. Ustanovili smo vrsto podružnic socialnega zavarovanja, izvolili njihove skupščine ter upravne odbore. Podoba pa je, da bo tudi tu boj za uveljavljanje teh samouprav morda sicer ne tako dolgotrajen, kot je bil za okrajne samouprave, vendar tudi težak. Nekateri znaki to že kažejo.

Zakonodajalec je zapisal, da upravlja podružnica vse pravne in upravne zadeve v imenu okrajnih zavodov. To je napotilo nekatere okrajne zavode, da odrekajo podružničnim samoupravam samostojnost. Voljeni organi podružnic se s takim stališčem ne morejo pomiriti in se upravičeno sprašujejo, čemu so zavarovanci volili izvršne in upravne odbore podružnic, če le-ti ne bodo imeli samoupravnih pravic. Če že je samouprava, potem naj samouprava tudi bo. Starih izpostav, ki s samoupravnimi pravicami zavarovancev nimajo prav nobene zveze, si ne želimo več. Samo ob sebi pa je umevno, da tudi podružnična samostojnost ni brezmejna, saj bo podružnica delovala kot sestavni del komunalne skupnosti zavarovancev in drža ljanov.

Samoupravo je treba zgraditi od vrha do tal

Pri zveznem izvršnem svetu ni družbenega organa — sveta za zdravstvo in socialno politiko, marveč le sekretariat za socialno zaščito, torej državni organ. Na njegov račun je padla na zasedanju marsikatera grenka.

V nekem dopisu, s katerim vprašujejo za mnenje republiškega zavoda, so zapisali, da, »če se zdi zavodu potrebno, lahko o tem razpravlja tudi z upravnim odborom zavoda«. Nekaj podobnega se je zgodilo tudi z letošnjim proračunom, ki so ga zahtevali od aparata zavoda. Marsikdaj torej delajo tako, kot da republiški zavodi nimajo samoupravnih organov in da so še vedno taki kot nekoč — administrativno upravne ustanove. Kazno je, da so v državnem aparatu težnje, da bi stare administrativne metode še ohranili, zato bo treba razmisliti o tem, da zgradimo samoupravo socialnega zavarovanja od vrha do tal, tudi v zveznem merilu.

Za to govori še drug tehtnejši razlog. Samoupravni organi socialnega zavarovanja imajo prav zato, ker so samoupravni, veliko tanjši posluh za krivičnost, zastarelost ali okorelost zakonitih določil. Treba je reči, da so dali zavarovanci preko republiških zavodov že vrsto predlogov, katero določilo bi bilo treba popraviti ali dopolniti. Vendar traja vselej precej dolgo časa, dokler izide popravek uredbe ali nova uredba. Skoraj je že leto tega, ko govorimo, da ni prav, da dobiva samec, kadar je v bolnici, prav tako polno hranarino kot drugi. Še do danes ni predpisa, ki bi omejil take neupravičene prejemke na račun socialnega zavarovanja. Skupščina se je zavzela za to, da bi v zveznem merilu ustanovili zvezni koordinacijski odbor samouprav socialnega zavarovanja. Ta bi imel mnogo tesnejši in neposrednejši stik bodi s skupščinskimi odbori bodi z Izvršnim svetom.

750.000 nepotrebnih obiskov v ambulantah

Skupščina je ugotovila, da je odnos zavarovancev do socialnega zavarovanja še vedno zelo slab. Zlasti delavski sindikati se bodo morali še močno truditi, da bi vsi delavci in uslužbenci spoznali, da so skladi socialnega zavarovanja družbena lastnina in da, če se nekdo neupravičeno okoristi na račun socialnega zavarovanja, drugemu, ki je potreben, ne bomo mogli pomagati. Ta čut delavske solidarnosti naj bi budili sindikati.

Kako nizka je pri nekaterih ta zavest, pove že, da tretjina obiskovalcev zdravstvenih ambulant ni bolnih, niti jim zdravniška pomoč ni bila potrebna. Vsak tretji v prenatrpani čakalnici je zdrav in mu ničesar ne manjka. Mi si pa belimo glave in razmišljamo, kaj bi napravili, da bi lahko zdravnik vsakega bolnika dobro pregledal.

Na leto je 2 milijona in pol ambulantnih pregledov. To pomeni, da ugotove zdravniki pri 750.000 pregledih, da pacientu nič ne manjka. To znese povprečno 2500 obiskov na dan, ali, zdravnik se z desetimi ljudmi na dan ukvarja brez potrebe. To so stvari, o katerih moramo vsi resno premisliti.

Med težavami v naši zdravstveni službi so prav gotovo največje tiste v zobozdravstvu. Na šest tisoč prebivalcev pride komaj en zobozdravnik ali dentist. Na vsem Primorskem, velikem delu Notranjske, Kočevske in Dolenjske ter Štajerske ni niti enega zobozdravnika ali dentista. Nimajo ga niti Trbovlje niti Jesenice. Zato je toliko bolj pereče, da v čim krajšem času vzgojimo zobozdravnike in dentiste.

Upravni odbor Republiškega zavoda je predlagal Svetu za zdrastvo in socialno politiko, naj bi ustanovili dentistično šolo. Stomatološka klinika bo dala v petih letih komaj 50 zobozdravnikov pod predpostavko, da bodo vsi dokončali v najkrajšem možnem času, da ne bo nihče odpadel in da se jim še doba obvezne prakse skrajša. Ko je svet za zdravstvo in socialno politiko o tem razpravljal, je naletel na solidaren odpor profesorskega zbora stomatološke klinike, ki je načeloma proti ustanovitvi dentistične šole, češ, da ne morejo odgovarjati za delo dentistov. Da bi dokazali, da so storitve dentistov nestrokovne, so pregledali več pacientov, vendar, kot vse kaže, je moral biti izid teh pregledov ugoden za dentiste, ker o analizah ni nič slišati.

Resnica je le ena, da namreč ne moremo čakati na zobozdravnike, ki jih bo vzgojila stomatološka klinika in da moramo nekaj ukreniti, da ljudje ne bodo zaradi slabih zob obolevali za želodčnimi boleznimi. Čimprej je treba odpreti dentistično šolo.

Proti navijanju cen oskrbnih dni v bolnišnicah

Letos je nekaj objektivnih okoliščin, zaradi katerih se je oskrbnj dan v bolnišnicah podražil. Prispevek za socialno zavarovanje se je povišal od 10 na 45 odstotkov, sedaj ima zdravstveno osebje plačano dežurstvo in še dodatne plače. Zaračunavajo tudi odstotek za amortizacijo. Poleg tega morajo plačati še obresti na posojilo za obratna sredstva, obrestna mera pa se je povišala na 6 %.

Zato so zdravstvene ustanove napravile nove kalkulacije in predlagajo povišanje cene oskrbnega dne. Ljubljanske klinične bolnice so predlagale zvišanje za 137 dinarjev na dan, v zdraviliščih Laško, v Novem mestu in na Jesenicah po 100 dinarjev, v Trbovljah 97, v Slovenjem Gradcu 69, v Celju 75, Brežicah 60 itd. Pokazala se je ista težnja kot lani: Marsikod so zahteve po podražitvi oskrbnega dne neupravičeno visoke. Zavodi za socialno zavarovanje si zato prizadevajo, da bi dobili točne kalkulacije iz bolnišnic in zdravilišč ter so se tudi sami prepričali, če so postavke v kalkulaciji zares utemeljene. No, marsikje se dogodi tako kot v Mariboru, ko so v bolnišnici čez noč znižali ceno oskrbnega dne za 50 din, brž ko so se v zavodu uprli. Seveda pa ob takih pregledih tudi marsikaj ugotove. V ljubljanskih kliničnih bolnišnicah sedaj, ko je dežurstvo plačano (vsak dežurni dobi tudi hrano v bolnišnici), dežura vsak dan 500 ljudi, prej pa le 140. Ugotovili so, da je preveč zaposlenih, da je lani vsak uslužbenec bolnišnice bolehal povprečno 17 dni.

Na zahtevo skupščine Republiškega zavoda za socialno zavarovanje je svet za zdravstvo in socialno politiko razpravljal o cenah oskrbnega dne v bolnišnicah in zdraviliščih. Odločil je, da bo odobril cene le republiškim zdravstvenim ustanovam, okrajnim naj jih odobre pa okrajni ljudski odbori. Ko je odobraval cene, je ugotovil, da so skoraj povsod zahtevki po zvišanju neupravičeno visoki. Cene so odobravali le za dva meseca, za nadaljnje mesece pa jih bodo odobrili takrat, ko bodo dobili zaključne račune za leto 1953. Svet bo tudi priporočil upravnim odborom zdravstvenih ustanov, naj ne stremijo za dobički in za ustvarjanjem rezerv ter da zaračunavajo le 10 % amortizacije in ne 15 %.

In še nekaj o otroških dokladah, obresti ter o 15.000 otrocih, ki jih ni v proračunu

Vrtičkarje bo zanimalo, kakšno stališče je zavzela skupščina do njihovih otroških doklad.

V Mariboru na primer je 5.988 davčnih zavezancev — tako je povedal član skupščine iz Maribora. Takih, ki imajo do 30.000 dinarjev davčne osnove, je 5.300. Vsi ti pa plačajo 827.000 dinarjev davka in so zaradi vrta, ki ga sami obdelujejo, prikrajšani pri otroških dokladah.

Upravni odbor Republiškega zavoda je predlagal, naj bi do 500 kvadratnih metrov zemljišča poleg hiše ne vplivalo na višino otroških doklad. S sedanjim načinom jemljemo vsak interes za obdelovanje vrtov in ohišnic, kar seveda vpliva na večje povpraševanje na trgu. To bi bilo treba vsekakor urediti in je skupščina podprla stališče upravnega odbora.

Ko je upravni odbor predlagal proračun zavoda, ki znese 16 milijard dinarjev, je vmes tudi postavka 90 milijonov dinarjev za obresti in obratna sredstva. Skupščina meni, da socialno zavarovanje ni pridobitna ustanova in da plačevanje obresti na obratna sredstva ni v skladu s poslanstvom socialnega zavarovanja niti z njegovo družbeno vlogo. Ustvarja se videz, da je socialno zavarovanje državi nekaj tujega. Za ta denar bi lahko opremili že lepo ambulanto.

Ko smo že pri proračunu, naj povem še nekaj. Primerilo se je, da so statistike kar naenkrat pokazale, da je v Sloveniji 15.000 otrok več upravičenih na otroške doklade, kot pa so to računali takrat, ko so sestavljali proračun. To znese na leto 480 milijonov dinarjev in bo spričo tega, da bodo že tako težko shajali, težko najti takšno postavko v proračunu, ki bi se dala količkaj zmanjšati. Proračun bodo še enkrat podrobno proučili in ga predložili republiški Ljudski skupščini. Evidenca socialnega zavarovanja le še ni na trdnih nogah.

V. J.

POJASNILO K ČLANKU »IN ČE PRIDE DO NESREČE?«

VSAKEMU JE TEŽKO USTREČI

K članku »In če pride do nesreče?« v Delavski enotnosti št. 2/54 pojasnjujemo:

V mariborski kurilnici je promet od januarja do decembra leta 1953 iz meseca v mesec naraščal. Navadno se začne promet zmanjševati od novembra do marca naslednjega leta. Kot vsako leto je uprava tudi lani oktobra razbremenila strojno osebje s tem, da je vpeljala trojno zasedbo. Že s tem nekateri niso bili zadovoljni, ker bi jim tretja skupina odtegnila del postranskih zaslužkov (premogovna premija, norma) in so zahtevali, naj ostane dvojna zasedba. Uprava ni mogla gledati samo na zaslužek, ampak predvsem na pravilno gospodarjenje in izvežbanje mlajših strojevodij na težkih lokomotivah. Za dvojno zasedbo bi kurilnica potrebovala še tri lokomotive serije O6, ki jih ni bilo na razpolago, obenem bi pa imelo strojno osebje bolj naporno službo kot pri trojni zasedbi.

Promet je do konca leta še vedno naraščal in je bil decembra za 25 % večji kot istega meseca v prejšnjih letih. Da bi uprava lahko krila povečan promet, je bila prisiljena poslati v kurilniško izpostavo Velenje tri strojne skupine, ki so potem primanjkovale pri izrednih vlakih. Tako je nastala potreba, da dela pri izrednih vlakih tudi osebje turnusa 06 in sicer v vnaprej določenih dneh. Nekateri člani skupine niso hoteli uvideti te potrebe in zato je prišlo večkrat do težav. Uprava kurilnice je bila prisiljena s prvim januarjem 1954 skrčiti trojno na dve in polkratno zasedbo.

O tem ukrepu se je uprava predhodno porazgovorila z zastopniki strojne sekcije in jim razložila potrebo glede spremembe zasedbe. Nekatero osebje serije 06 je odklanjalo službo na izrednih vlakih. To je pripeljalo upravo v kritičen položaj, ker so bili ostali potem prekomerno zaposleni, posebno tisti, ki stanujejo v neposredni bližini kurilnice. Uprava ni mogla upoštevati posebnih interesov nekaterih (pa čeprav na račun njihovih postranskih prejemkov), temveč je upoštevala interese kolektiva in zagotovila prevoz vlakov. Prav tako ni mogla dovoliti, da bi nekateri vozili prekomerno (na račun tistih, ki so se odtegovali) in jih je morala poklicati na odgovornost.

Glede zamud tovornih vlakov je uprava vedno posredovala, da bi jih odpravili, kar se je posrečilo šele v januarju. V zadnjih mesecih 1953. leta je bilo strojno osebje res precej zaposleno, kar se vidi tudi iz postranskih prejemkov, ki so bili skoraj tolikšni kot osnovna plača. Ker pa do danes še ni uredbe, da sme uprava plačati tudi zamude vlakov, čas pri pranju in šolanju, menimo, da je ta očitek upravi neumesten (posebno, ker pisec članka dobro pozna uredbo o plačah železniškega osebja).

V letu 1953 je bilo upokojenih, oziroma je odšlo iz kurilnice 22 strojevodij in kurjačev, novo sprejetih pa je bilo 39. Stalež strojnega osebja se je torej povečal za 17 ljudi. Po tem vidimo, da si je uprava prizadevala povečati kader strojnega osebja, vendar ji to ni uspelo v toliki meri, da bi lahko zagotovila 208-urni delavnik pri povečanem prometu.

Pisec očita med drugim tudi to, da ima nepravilno zaposlitev 6 mladih strojevodij, ki naj bi jih zamenjali tehniki. Res pa je, da je med sedmimi nadzorniki lokomotiv samo eden mlajši, ki je še sposoben za eksekutivno službo in en raziskovalec nezgod. Na teh mestih morajo biti strokovno sposobni ljudje in po možnosti ne najstarejši uslužbenci, temveč srednjih let. Oba je uprava odredila kljub njunim ugovorom, ker imata tukaj manjši zaslužek in so vsi ostali to mesto odklonili, čeprav bi bili po strokovni sposobnosti primernejši. Tako torej menimo, da ni prav, če se upravi na tak način očitajo nepravilnosti, do katerih je prišlo zaradi nerazumevanja strokovno sposobnih ljudi. Kurilnica ima na vežbi in nerazporejene še tri mlajše tehnike, ki pa nimajo izpitov za samostojno opravljanje službe.

Zaradi ureditve prometnih razmer je bila v januarju zaposlitev strojnega osebja povprečno 108% (in sicer: minimalna 98 %, maksimalna pa 120 % v turnusu lokomotiv serije 06). Ker pisec navaja, da je strojno osebje zaposleno tudi do 280 ur, moramo pojasniti, da so ti podatki netočni. Upošteva namreč čas, ko je v službi lokomotiva, ne pa osebje, in je pri tem štet ves čas, ko lokomotiva čaka na službo v obratni kurilnici, medtem ko strojno osebje počiva.

Uprava kurilnice Maribor nikoli ni odklanjala želje in potrebe kolektiva, če so bile te zahteve splošne in mnenje večine, ni pa mogla ustreči željam samo tistih posameznikov, ki večkrat nočejo razumeti oziroma uvideti potrebe skupnosti. Menimo, da mora vsak zaveden državljan razumeti naše gospodarske potrebe in zavestno prispevati k skupnosti — včasih na škodo ozkih, osebnih interesov!

Uprava kurilnice

---

vanje; ta znaša 45 % od izplačanih plač. Poleg rednega prispevka nastopi lahko obveznost z dopolnilnimi prispevki k sredstvom za kritje izdatkov. Kadar okrajnemu zavodu za socialno zavarovanje ne zadoščajo za kritje rednih izdatkov sredstva iz rednega prispevka, lahko na predlog skupščine zavoda uvede okrajni ljudski odbor — splošni dopolnilni prispevek. Kadar pa prekomerno narastejo izdatki za zavarovance kakšnega podjetja, pa bi to lahko z ustreznimi ukrepi vplivalo na zmanjšanje teh izdatkov (zboljšanje varnosti in higiene dela!), lahko ljudski odbor uvede za tako podjetje posebni dopolnilni prispevek. Ta se plačuje iz sredstev za samostojno razpolaganje, dočim bremeni splošni dopolnilni prispevek dobiček gospodarske organizacije.

Gospodarska organizacija mora iz doseženega dohodka obračunavati in v rednih mesečnih zneskih vplačevati amortizacijski sklad, s katerim razpolaga gospodarska organizacija po posebnih predpisih, ki lahko tudi omeje njegovo uporabo. Amortizacijska stopnja se določi od vrednost osnovnih sredstev in predpiše, kolikšen del amortizacijskega zneska se uporabi za nadomestitev osnovnih sredstev, kolikšen del pa za njihovo vzdrževanje.

Skupnost ima pravico z ustreznimi predpisi uravnavati tudi uporabo tistega dela dobička, ki ostane gospodarski organizaciji. Doseženi dobiček se namreč razdeli med upravičence. Z davkom na dobiček se odvaja najprej od celotnega ustvarjenega dobička tisti del, ki pripada federaciji in ljudski republiki. Če ima podjetje monopolni značaj na trgu, kar mu omogoča dosegati večje dobičke, se lahko za take primere uvede še davek od monopolnega dobička, ki se plača iz dohodka, ki ostane po obdavčitvi z davkom na dobiček.

Potem se z okrajnim družbenim planom določi nadaljnja razdelitev med okraj in gospodarsko organizacijo, kjer se tudi predpišejo sredstva, ki jih mora gospodarska organizacija iz njej pripadajočega dobička uporabiti za rezervni sklad in za sklad za samostojno razpolaganje. Če ni s posebnimi predpisi drugače določeno, se iz doseženega dobička po odbitku davka na dobiček določi tudi del za plačni sklad podjetja. Sklad za samostojno razpolaganje gospodarske organizacije se razdeli na razne sklade (investicijski sklad, lahko tudi za sklad za plače, če se v ta namen ne uporabi že del dobička).

Čeprav kmetijskega dela, ki na posameznem kmetijskem posestvu ni trajalo nepretrgoma dve leti, ne moremo šteti v delovno dobo, je to vendarle delovno razmerje in se ga ne odbije od prejšnje delovne dobe

Po določilu drugega odstavka 63. člena Zakona o socialnem zavarovanju se zavarovancu, ki je pretrgal delovno dobo po 1. januarju 1947 za več kot eno leto, zmanjša prejšnja delovna doba za toliko, kolikor je bila prekinitev dela daljša od enega leta.

Zavod za socialno zavarovanje je po tem določilu kmetijski delavki, ki je bila po 1. januarju 1947 sicer še zaposlena na zasebnem kmetijskem posestvu, toda ne dve leti, odbil od prejšnje delovne dobe čas, ko po 1. januarju 1948 ni bila v delovnem razmerju. Zavrnil ji je tudi predlog za priznanje pokojnine, saj še ni dosegla zadostne delovne dobe.

Vrhovno sodišče je ugodilo kmetijski delavki. Mnenja je, da se tožničina zaposlitev, ki ni trajala dve leti, po določilih navodil zakona o socialnem zavarovanju sicer ne šteje v delovno dobo za pokojnino, tožnica pa je bila v tem času kljub temu v delovnem razmerju in ji zato ne morejo zmanjšati že doseženega delovnega staža. (Sodba Vrhovnega sodišča LRS U II 364-53.)

Vprašanja in odgovori

DOPUST

K. A., Radvanje: 1. februarja letos ste stopili v pokoj. Pred tem ste zaprosili za redni letni dopust, ki so Vam ga odklonili za letošnje leto, kar smatrate za nepravilno. — Odgovor: Upokojitev ni razlog za takšno posebno priznavanje dopusta, kakor se ga priznava v primeru odpovedi. Sicer je res, da predvidena upokojitev sama po sebi ne bi mogla biti razlog za to, da se nekomu odreče nastop dopusta, če je ta predviden pred prenehanjem delovnega razmerja zaradi upokojitve. V vašem primeru pa ni bilo podano takšno stanje in je bil zato Vaš zahtevek po rednem letnem dopustu za leto 1954 neutemeljen.

OTROŠKI DODATKI

K. C., Škofja Loka: Zaposleni ste izven kraja, kjer stalno prebiva vaša družina, kamor se tedensko vozite. Vaša družina živi pri tastu na njegovem posestvu, vendar ne v skupnem gospodinjstvu. Kljub temu so vam zmanjšali znesek otroškega dodatka. — *Odgovor:* Na podlagi potrdila občinskega LO, da živi vaša družina v skupnem gospodinjstvu z ženinimi starši, ki so lastniki kmetijskega posestva, je Zavod za socialno zavarovanje moral upoštevati uradno potrjeno okolnost. Spremembo odločbe, s katero so vam določeni otroški dodatki v znesku, ki je zmanjšan glede na to, da živi družina v skupnem gospodinjstvu z lastnikom kmetijskega posestva, lahko dosežete samo, če prej dokažete, da potrdilo občinskega LO ni resnično, da je izdano na podlagi nepravilno ugotovljenega dejanskega stanja in da se vam izda novo potrdilo. Pripominjamo pa, da je malo verjetno, da bi skupno življenje na očetovem kmetijskem posestvu ne bilo tudi skupno gospodinjstvo, za kar vi sami v svojem pismu ne navajate trdnih dokazov.

R. F., Črni vrh nad Idrijo: Ker je bila v letu 1951 ustanovljena zadružna ekonomija, je v njen sestav prešla tudi zemlja, ki ste jo iz zemljiškega sklada imeli vi v zakupu tudi še leta 1951. Čeprav se je s tem odvzemom zemljišče, od katerega plačujete dohodnino, bistveno zmanjšalo, tako da imate sedaj največ okrog 70 arov zemljišča in še od tega samo 30 arov njiv in da tudi plačujete znatno nižjo dohodnino, vam je Zavod za socialno zavarovanje avgusta 1953 ukinil izplačevanje otroškega dodatka. — *Odgovor:* Slednji odgovor velja smiselno tudi za vas. Vi bi morali z uradnim potrdilom OLO dokazati, da je nastala opisana sprememba v premoženjskem stanju in na podlagi tega predlagali, da se ta sprememba upošteva. Če je Zavod avgusta 1953 ukinil pravico do stalnega otroškega dodatka, mu opisana sprememba morda še ni bila znana, ker je niste izkazali z ustreznimi potrdili, ali pa je dohodnina od zemljišča, ki vam je ostalo še vedno, tolikšna, da presega 380 din letno na posameznega člana vaše družine. Če so vaše trditve resnične in če je dohodnina manjša, potem boste lahko dosegli priznanje otroškega dodatka, če boste verodostojno izkazali opisane spremembe in če dohodnina ne presega omenjenega maksimalnega zneska na družinskega člana letno. Ne morete pa doseči, da bi vam otroški dodatek priznali tudi za nazaj.

V. F., Hajdina pri Ptuju: Čeprav za leti 1952 in 1953 niste plačali nobenega davka od svojega vrta, vam vendarle ne priznajo otroškega dodatka samo zato, ker Zavod še vedno upošteva dohodnino, ki ste jo morali plačati leta 1951. — *Odgovor:* Premoženjsko stanje družine se izkazuje s potrdilom pristojnega okrajnega LO. Če Zavodu za socialno zavarovanje niste predložili potrdila o tem, da so nastale spremembe v odmeri dohodnine in ima Zavod na razpolago še vedno potrdilo, ki se nanaša na stanje v letu 1951, potem seveda nima osnove, da bi ponovno odločal o vaši pravici do otroškega dodatka. Vsako spremembo je treba namreč pravočasno javiti in se seveda tudi lahko upošteva, če je izkazana z verodostojnimi listinami.

33/M. P.: Dne 1. decembra 1952 ste s svojo družino stopili v skupno gospodinjstvo s taščo, ki je lastnica kmetijskega posestva. To spremembo ste javili 12. februarja 1953. Ker niste prejeli nobene nove odločbe, ste še naprej prejemali otroške dodatke, dokler vam ni julija 1953 Zavod za socialno zavarovanje z odločbo ustavil nadalnje izplačevanje otroških doklad, hkrati pa odredil, da vrnete vse dodatke, ki ste jih prejeli od 1. decembra 1952 dalje. — *Odgovor:* Nastala je taka sprememba v premoženjskih razmerah in pogojih vaše družine, da je ta nujno vplivala na pravico do prejemanja otroškega dodatka od dne, ko je ta sprememba nastala. Od tega dne dalje ste nepravičeno prejemali otroške doklade in zato je Zavod za socialno zavarovanje utemeljeno in v skladu z uredbo o otroških dodatkih odredil, da vrnete neupravičeno prejeti znesek otroških doklad.

DELOVNA DOBA

M. A., Ljubljana: Čeprav imate uradno potrdilo o zaposlitvi v Grazu med okupacijo, vam personalec tega uradnega dokumenta ne prizna in tudi noče priznati čas te zaposlitve v službeno dobo za napredovanje. — *Odgovor:* Zdi se, da vaši podatki v pismu niso povsem točni. Predvsem ugotavljamo, da personalec ni nikakršen organ s pravico priznavanja določene delovne dobe v službeno dobo za napredovanje. O tem odloča samo starešina urada, ko dobi predhodno mnenje pristojne komisije za uslužbenska razmerja. Če pa bi personalec res ravnal tako, kot zatrjujete, potem je treba samo ugotoviti, da s takim ravnanjem prekoračuje svoj delokrog in krši svojo službeno dolžnost, ki je v tem, da zbere potrebne dokumente in podatke in jih urejene predloži v odločanje starešini oziroma predhodno komisiji za uslužbenska razmerja. Ne moremo pa oceniti, ali je bila vaša zaposlitev v Grazu med okupacijo take narave, da bi bilo možno ta čas v smislu 38. čl. temeljne uredbe o nazivih in plačah uslužbencev državnih organov priznati v službeno dobo za napredovanje. To je odvisno od konkretne ocene in od ugotovitve, ali ni bila vaša zaposlitev taka služba okupatorju, ki je ni mogoče priznavati v službeno dobo.

M. E., Pragersko: Ko ste bili marca 1946 demobilizirani, ste čakali 7 mesecev na zaposlitev. Vprašujete, ali bi se lahko ta čas štel v delovno dobo. — *Odgovor:* Tako priznanje je nemogoče, saj v tem času niste bili nikjer zaposleni. Sicer opravičujete ta čas s tem, da ste na službo čakali po nalogu republiškega personalnega organa. Dovolite, da nekoliko podvomimo v to vašo trditev. Sekretariat za personalno službo vam je verjetno le obljubil, da vam bo preskrbel primerno zaposlitev, da pa vam prav gotovo ni prepovedal, da bi se sami zaposlili po svoji izbiri in odločitvi. Pa tudi sicer ni nobenega razloga, ki bi dovoljeval predlagano priznanje. — Povsem neutemeljen je tudi vaš drugi zahtevek.

ŠOLE NAJ VZGAJAJO DELAVCE

Vsak družbeni red si skuša ustvariti tako šolo, kakršna ustreza njegovim družbenim načelom in družbenim smotrom. Nauki šole in prav tako vzgoja morajo biti vsklajeni z nauki življenja. Pri nas pa je, priznajmo, kljub korenitim družbenim spremembam ostalo šolstvo v bistvu še vedno tako, kakršno je bilo nekdaj. Tu so torej vzroki, da je šolstvo zašlo v krizo, o kateri je zlasti zadnje čase veliko slišati. Čeprav je v ospredju vprašanje prenatrpanih predmetnikov in prenatrpanih učnih načrtov, kar dijaki in starši najbolj neposredno občutijo, je bistvo problema vse globlje — v neživljenjskosti naše šole.

Pred komisijo pri Zvezni ljudski skupščini, ki bo skupno z republiškimi komisijami poskrbela za temeljito šolsko reformo, je torej zelo odgovorna naloga: urediti naše šolstvo tako, da bo pripravilo mladino za življenje v socialistični družbi.

Kakor smo videli, skrčenje učnih ur našim prosvetnim oblastem ni delalo posebnih težav. Gimnazijci so zadnje čase že manj obremenjeni s poukom, upajmo, da bodo tudi učiteljiščniki in dijaki drugih strokovnih šol kmalu laže zadihali. Prav tako najbrž ne bo najteže izločiti iz naših učnih načrtov tiste snovi, ki ni za poznavanje posameznih predmetov nujno potrebna. Predvsem velja to za gimnazijo, ki naj dá dijaku splošne pojme iz vsakega predmeta in ga z zanimivo razlago zainteresira zanj. (Če dijaka trpaš z nevažnimi podrobnostmi, ki mu preobremenjujejo spomin, boš morda dosegel prav nasprotno — predmet bo dijak prej zasovražil, kakor vzljubil. Dobri pedagogi so že doslej opustili iz učnih načrtov vse nevažno, zakaj učni načrti so bili vendar maksimalni in ne minimalni! Sicer pa bi o pedagoških sposobnostih naših gimnazijskih in strokovnošolskih profesorjev kazalo napisati poseben članek. Mimogrede: kako naj bo profesor tudi dober pedagog, če ga univerza ne seznani niti z osnovnimi pedagoškimi prijemi?)

Ne gre pa samo za izločevanje snovi iz učnih načrtov. Gre za povsem nov način pouka in vzgoje v naših šolah. Nova družba potrebuje drugačnih ljudi kakor bivša Jugoslavija in prav to terja revolucionaren poseg v naše šolstvo, tako temeljit in vsestranski, kakor ga je terjalo naše gospodarstvo.

Delu čast in oblast, je geslo proletariata, našega vodilnega razreda. Vprašajmo se, ali je naša šola doslej dovolj skrbela za to, da bi mladina ročno delo dovolj cenila. Če smo odkriti, bomo priznali, da ne. Tudi življenje to nenehno dokazuje. Kdor ima količkaj možnosti, se ročnemu delu izogne in skuša postati »nekaj več«. Izročite srednješolcu ali visokošolcu pločevinasto kanglo, naj jo nese skozi mesto, pa se bo marsikak temu na vse kriplje upiral. Mar ni to eden drobnih dokazov, da se ročnega dela sramuje?

Seveda podcenjevanja ročnega dela ni kriva samo sedanja šola. K temu pripomore tudi nepravilna domača vzgoja. Celo v delavskih družinah pogosto slišiš, naj gre sin ali hči študirat, da bo »nekaj postal«, ali pa, da naj se izuči obrti ali naj gre v tovarno, ker ni za »drugo rabo«. Nepravilno ocenjevanje umskega in ročnega dela je seveda posledica stare miselnosti, ki ne upošteva, da ima danes delavec odločilno vlogo v družbenem upravljanju.

Fizično delo torej ni sramotno in to mora sodobna šola nenehno poudarjati! Učenec pa bo delo cenil, če bi sam delal! Namesto da mu vlivamo v glavo katedrsko učenost, s katero ne bo vedel v življenju kaj početi, ga navajajmo nad produktivno delo, ki ugodno vpliva na oblikovanje značaja in delovne sposobnosti. Prav dosedanji način šolanja je kriv, da je vrsta visoko izobraženih ljudi za življenje skrajno nebogljena in nesposobna. Postavi te izobražence k pokvarjenemu kuhalniku, ali jim reci, naj popravijo električno napeljavo, koliko se jih bo znašlo? Nepraktičnost pa ni samo posledica premajhne inteligence; v večini primerov gre za to, da je človeku niti dom niti šola nista razvila.

Če hočemo mladino usposobiti za življenje, bo seveda potrebno teoretičnemu priključiti tudi čimveč praktičnega pouka. Izdatki za ureditev delavnic, laboratorijev, fizikalnih in kemijskih dvoran bodo prav gotovo veliki, toda družbi se bodo bogato rentirali. Pomanjkanje praktičnega dela v naših šolah in nesmotrnost v dosedanjih šolskih učnih načrtih se je doslej maščevala zlasti nad absolventi visokih in srednjih tehničnih šol. Podjetja se mladih tehnikov branijo, ker so jim prva leta, dokler se ne vpeljejo v delo, bolj v breme kakor v korist, čeprav imajo morda bogato zakladnico teoretičnega znanja.

V nove učne programe naj bi torej vnesli snov, ki bo našemu naraščaju širila obzorje, mu izkristalizirala pravilen odnos do umskega in ročnega dela in mu hkrati pripomogla, da se bo v življenju povsod znašel.

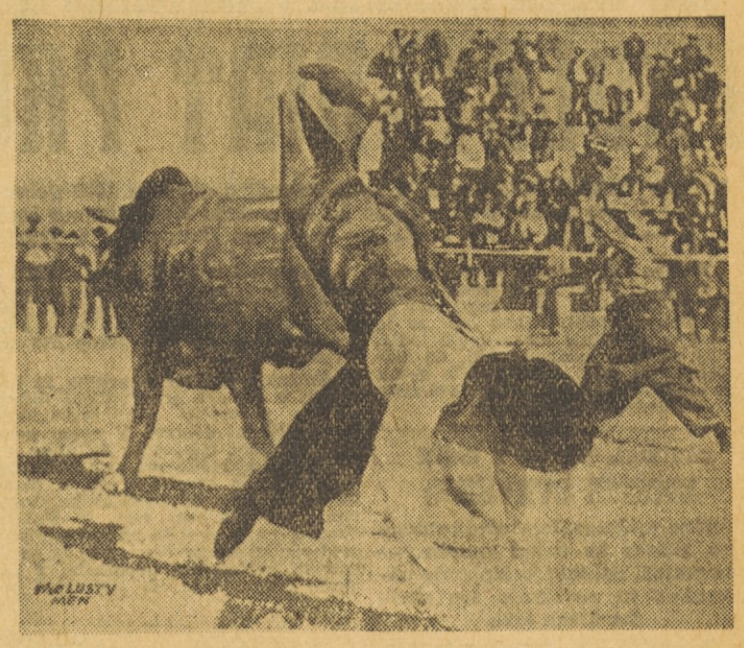

Prizor iz filma: »Pohlepneži«

Z NAŠEGA FILMSKEGA PLATNA

„POHLEPNEŽI“

Rodeo, smrtno nevarna borba z divjim bikom, je najbolj priljubljena, najbolj privlačna in divja ter seveda najbolj dobičkonosna zabava prebivalca srednjeameriških mest.

Vsa kulturna Evropa se je zgražala med bikoborbami v Španiji — »barbarstvo XX. stoletja«. A to barbarstvo, morda ostanek tisočletnega razvoja človeka, je bilo v Španiji, v zaostali in primitivni deželi, ki je ni kulturna Evropa nikoli štela za del svojega telesa. »Civilizirani« svet se je zgražal nad »barbari«, a bruna v svojem očesu ni videl.

Amerika, dežela vseh mogočih strojev, na tekoči trak izdelanega udobja, civilizacije na tekočem traku in kulture na tekočem traku. In Srednja Amerika je prav takšna kot ostala Amerika: tovarne, v njih stroji in tekoči trak... Toda to prostrano deželo prerij, polnih govedi, so nekoč imenovali Divji zahod...

Sedaj tega dela Amerike ne imenujejo več Divji zahod; sedaj je to civilizirana, visoko civilizirana Srednja Amerika! Res je, še so prerije, še se po njih pase goved in še jo čuvajo kavboji in tudi Indijanci so še. A ni več odkrite, krvave borbe moža proti možu in plemena proti plemenu za obstanek in življenjski prostor. Kavboji ne nosijo več samokresov, te nosijo samo še gangsterji; Indijanci, zaprti v zanje določenih krajih, so se naučili piti žganje kot to dela ostala civilizirana Amerika. Dirjajočega konja je zamenjal jeep, in plug traktor. Kako naj to še bo Divji zapad?

Bogati meščani in veleposestniki Srednje Amerike pomehkuženi v popolnem obdobju civilizacije, ki jo da velemesto, pa imajo denar, za katerega hočejo nekaj videti. Videti hočejo spretnost in pogum, s kakršnim so nekoč njihovi predniki krotili divjo naravo in živino, da so ustvarili današnje ugodje civilizirane Srednje Amerike! Toda oni nič več ne znajo jezditi divjega konja, ne, oni imajo denar in vozijo lepe limuzine. Toda ne denarja in ne limuzin nimajo potomci prvih pionirjev — kavboji, potepuhi, ki si s svojo spretnostjo pri ravnanju z živino služijo kruh od farme do farme. To so kmetovalci brez zemlje, ki pa je edino, kar si želijo. Za farmo je treba mnogo, tisoče dolarjev... Kot dninarji si jih ne morejo prislužiti, toda tu je rodeo! Rodeo nudi možnost, da si s svojo spretnostjo in pogumom napaden kavboj pribori denar. Na kupe denarja! In tako zapuščajo kavboji zemljo in farmo ter gredo v areno rodea, denarju, slavi, limuzinam, ugodju civilizacije in v najboljšem slučaju pohabljenosti, največkrat — smrti naproti.

Civilizirana Srednja Amerika je ustvarila nov Divji zahod! Ne imenujejo ga tako, a je veliko bolj divji, bolj umazan in bolj nečloveški kot je bil nekdaj. »Pohlepneži« civiliziranega Divjega zahoda so podedovali najslabše od svojih prednikov — pohlep po denarju, po pijači, ženskah in kartah. Poguma niso podedovali, kajti pionirjem je vsilila pogum življenjska nevarnost v boju za obstanek, a pohlep po denarju ne more roditi poguma. Utvaro poguma pa lahko rodi pijača...

V najbolj civilizirani deželi — enako početje kot v skrajno zaostali Španiji! V Ameriki sicer ni slikovitih matadorjev z njihovimi meči, so le vsakdanji in običajni kavboji, ki jezdijo bike. A tudi kavboji morajo umreti pod rogovi živali, ki je razdražena do podivjanosti, umreti kot njihovi tovariši v Španiji, čeprav ti brez najnovejših pridobitev civilizacije...

Beg s farme, pohlep po denarju, uničujoča sila alkohola, obup, strah, oklevanje in smrt na rodeu nam prikaže film »Pohlepneži«. Pretresljiva je zgodba žene kavboja Wesa, ki ljubi svojega moža in, čeprav si tudi ona želi lastnega ognjišča, noče, da bi njen mož služil denar v tako nevarni tekmi. Začne se borba med Wesovo ženo in nekdanjim borcem na rodeih Jeffom, ki je podžgal Wesu strast za bikoborbe. Jeff je Luizo vzljubil in tudi ona ga je vzljubila v nesrečnem življenju žene bikoborca, ki je pozabil, zakaj je hotel služiti denar. Wes je pričel popivati in trositi krvavo priborjene dolarje. Na nekdanjo pot poštenega in delovnega kmetovalca ga povrne šele tragična smrt Jeffa, ki se je zadnjikrat spustil v divjo borbo rodea. Ko se med filmom vzpenjamo po poti slave in uspeha od enega rodea do drugega skupaj z Wesom, nam ustvarjalci postopoma odgrinjajo zavese, ki skrivajo grde, nečloveške, resnično divje in nevarne poteze tega lica »civilizirane« Amerike.

Na koncu filma pa množica še vedno ploska in živalsko rjove od navdušenja, ko pobesnela žival zopet zmrcvari novega kavboja. Po mikrofonu pa najavlja prireditelj nove tekmovalce...

Civilizirana Srednja Amerika je plačala vstopnino in stave — rodeo se nadaljuje...

Veno T.

Film v službi reakcije

Ogorčenje v Boliviji zaradi ameriškega filma »Kriza«

V La Pazu, glavnem mestu Bolivije, so pred nedavnim prikazovali ameriški film »Kriza«, ki prikazuje življenje domačinov v južnoameriških državah v neresnični luči. Namen filma je hvaliti ameriški imperializem in grajati napredna ter socialistična gibanja v teh deželah.

Prebivalci La Paza so ta ameriški film ogorčeno odklonili. Po dvorani, kjer so film predvajali, so odmevali vzkliki: »Naj živi ljudsko revolucionarno gibanje« in »smrt imperializmu«. Vlada ljudsko-revolucionarnega gibanja, močne in napredne politične stranke, ki združuje veliko večino delavcev in delovnih kmetov, je zaradi splošnega ogorčenja film »Kriza« prepovedala.

O »SVOBODI« V BISTRICI

Prvo leto je bilo plodno

Pred približno enim letom so v Bistrici pri Rušah ustanovili »Svobodo«. Tedaj je štelo društvo le nekaj desetin članov, predvsem delavcev iz tovarne okovja, sedaj pa jih je že okoli 180. Petdeset članov in članic se zelo aktivno udejstvuje v raznih društvenih sekcijah. Prav živahni so dramska sekcija, šahovski krožek, namiznoteniška sekcija in moški pevski zbor.

Na občnem zboru »Svobode«, preteklo soboto, so ugotovili, da je društvo na pravi poti. Lani sta lepo uspevala predvsem dramska sekcija in moški pevski zbor. Igralska družina je po skrbnem in temeljitem študiju uprizorila na domačem odru več dobrih del in z njimi gostovala v Bresternici, Fali, Selnici ob Dravi in v Lovrencu na Pohorju. Pevski zbor pa je v teku leta nastopal na raznih proslavah in priredil samostojen koncert. »Svoboda« ima tudi precej bogato knjižnico, ki pa je žal — slabo obiskana.

Članstvo se je med tehtno razpravo pogovorilo tudi o pomanjkljivostih društvenega dela. Predvsem problematično je vprašanje članstva, zakaj delavstvo se za društvo ne zanima dovolj. Celo nekaterim sindikalnim odbornikom lahko to očitajo. Grajali so tudi nedisciplinirane člane moškega pevskega zbora, med katerimi skušajo nekateri zbor, ki se je že lepo razvil, razbiti.

Da do tega ne bi prišlo, bodo članstvo v sekcijah načrtno ideološko vzgajali in skrbeli bolj kot doslej za prave tovariške in kulturne odnose v društvu. — Z občnega zbora so poslali tovarišu Ivanu Regentu, predsedniku Zveze DPD »Svobode«, za njegovo 70-letnico pozdravno pismo.

Milan Vidmar: Oblikovanje električnih prenosnih prog

To strokovno knjigo o gradnji daljnovodov je v prevodu Marjana Paplerja izdala Državna založba Slovenije. Gradnja daljnovodov se marsikomu ne zdi problematična, vendar je Vidmar odkril marsikaj novega, kar je za prenosno elektriko izredno važno. »Oblikovanje električnih prenosnih prog« je eno izmed tistih del, ob katerem se bralcu sama po sebi porajajo nova in nova vprašanja, ki ustaljene sodbe o električnih daljnovodih v temeljih zamajajo. Knjiga je izšla v nemškem jeziku in so jo v Angliji, Nemčiji, Nizozemski, Švici, Franciji in Belgiji zelo laskavo ocenili tako glede njene strokovnosti kakor glede poljudnega stila.

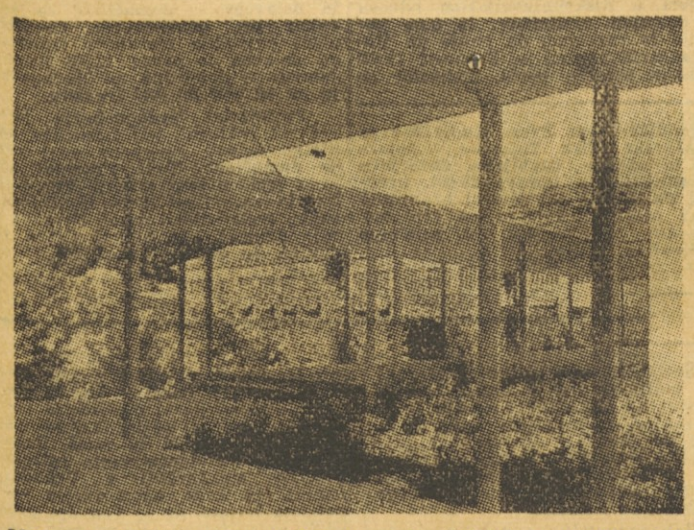

Moderna dekliška šola v Bernu — Do šolskih prostorov vodi pokrit hodnik

RAZGOVOR S TAJNIKOM REPUBLIŠKEGA SVETA SINDIKATOV TOVARIŠEM MAVRICIJEM BORCEM

Posredovalnice za delo naj bodo družbene ustanove

Na zadnji seji predsedstva Republiškega sveta zveze sindikatov za Slovenijo so v razpravi o zaposlovanju mladine prišli na misel, da bi bilo treba dati sedanjim posredovalnicam za delo večjo veljavo. Naš sodelavec se je zato obrnil na tajnika Republiškega sveta, ki je tudi predsednik Republiškega zbora proizvajalcev, ter mu zastavil nekaj vprašanj.

Kaj je predsedstvo Republiškega sveta privedlo do zaključka, da bi bilo treba dati posredovalnicam za delo večjo družbeno veljavo?

Že večkrat smo ugotavljali, da se število nezaposlenih, prijavljenih pri posredovalnicah za delo, bistveno ne spreminja. Lani na primer so poslovalnice zaposlile okrog 50.000 ljudi, podjetja in ustanove pa so jih približno prav toliko odpustile. Število nezaposlenih se torej ni bistveno spremenilo. Pozimi je to število, kakor znano, nekaj višje. Na novo se je lani zaposlilo okrog 21.000 ljudi, nezaposlenih pa ni nič manj.

Med nezaposlenimi je okrog 11.200 mladih ljudi in če računamo, da bo prišlo letos po računih društva profesorjev in učiteljev strokovnih šol okrog 20.000 učencev iz šol, potem je to število vsekakor zaskrbljujoče. Res jih bo šlo nekaj še naprej, bodi v gimnazijo, bodi v strokovne šole, nekaj jih bo ostalo doma na posestvu, ostalo pa jih bo še vedno okrog 6000 do 8000, za katere bo treba najti delo, odnosno učna mesta, kamor naj bi se šli učit.

S tem v zvezi pa je še drugo vprašanje. Kar precej poklicev je, ki med mladino niso dovolj poznani, pred nekaterimi pa vlada neupravičen odpor, zato se je bati, da v nekaterih strokah že čez nekaj let ne bo nobenega kvalificiranega delavca. Sedaj si zlasti društvo strokovnih učiteljev in profesorjev močno prizadeva, da bi vzpodbudilo vse gospodarske, politične in družbene organizacije, ki naj bi spoznale, da je zaposlovanje ter usmerjanje mladine v poklice stvar nas vseh in ne le vzgojiteljev.

Ob tem smo seveda prišli tudi do vloge današnjih posredovalnic za delo.

Sindikati niso zadovoljni s sedanjim ustrojem niti s poslovanjem posredovalnic za delo. Kje so vzroki?

Točno je, da je bilo na zadnji seji predsedstva govora tudi o tem. Sedanje posredovalnice za delo so vse preveč le borze dela, in to slabe borze dela. Posredovalnice v glavnem le registrirajo nezaposlene ter jih pošiljajo na delo, če jim podjetja ali ustanove sporoče, da imajo prosto mesto. Poleg tega pa še izplačujejo oskrbnine za začasno nezaposlene. Očividno je torej, da je njihov vpliv na zaposlovanje kaj neznaten. To izvira deloma tudi iz tega, ker splošno smatramo, da je posredovalnica za delo v prvi vrsti socialna ustanova. V bistvu to tudi je, vendar politike zaposlovanja pravzaprav posebej ne vodi nihče. Prav za to pa bi se morali posebej zanimati vsi gospodarski organi, saj si ni moči misliti, da bi se gospodarstvo lahko naglo razvijalo, če ne bi hkrati skrbeli tudi za smotrno politiko zaposlovanja.

Gospodarski sveti pri ljudskih odborih, zlasti pa še zbori proizvajalcev, bi morali raztolmačiti delavskim organom upravljanja v gospodarskih organizacijah, da si napravijo čim točnejšo analizo starostnega in strokovnega sestava delavcev in uslužbencev v podjetju, skratka, da ugotove, koliko časa bodo še kvalificirani in visoko kvalificirani delavci v podjetju, da bi že sedaj mislili na tiste, ki naj jih zamenjajo. Gospodarski odbori pri okrajih ter zbori proizvajalcev pa bi morali napraviti takšno analizo za vse proizvodne panoge v okraju. Pri tem bi naj jim pomagali republiški organi z izračunom, kolikšen odstotek vajencev in mladih delavcev je potrebno ob določeni povprečni starosti delavcev. Potem najbrž ne bi bilo več tako negotovo, kako bomo našli delo mladini, ki prihaja iz šol. Tudi mladini bi laže pokazali bodočnost, da ne bo na ramenih staršev in da ji ne bo treba dajati podpor, kar zelo kvarno vpliva na vzgojo mladega človeka.

Poleg tega gradimo in bomo gradili nova industrijska podjetja ter bo spričo mehanizacije kmetijstva in z uporabo sodobnejših metod v kmetijstvu vedno večji dotok ljudi v industrijo. Če bodo imeli v okrajih dobro analizo starostnega in strokovnega sestava zaposlenih, bo laže najti delo tudi za te ljudi, hkrati pa bomo z večjim zanimanjem za zaposlovanje tudi točneje vedeli, v katerih krajih naj bi novo industrijo gradili.

Ko smo torej razpravljali o teh vprašanjih, smo prišli do zaključka, da z dosedanjim delom posredovalnic za delo ne moremo biti zadovoljni.

Kako bi bilo torej treba po vašem mnenju urediti posredovalnice za delo in kakšno naj bi bilo njihovo družbeno mesto?

Posredovalnice za delo so uradi za zaposlovanje delavcev. Te naloge pa ne opravljajo, ker pravzaprav nimajo nobenih pravic, marveč le dolžnosti. Posredovalnica ne more nobenega podjetja ali ustanove prisiliti, da bi moralo sprejeti delavca, ki mu ga pošlje. Dogaja se, da posredovalnica zve, da imajo v nekem podjetju toliko in toliko prostih mest. Ko pa napote nezaposlene tja, so sprejeli že druge, včasih tudi po protekcijah, sorodstvenih zvezah, poznanstvih itd. Podjetja torej niso dolžna obvestiti posredovalnic, da potrebujejo toliko in toliko delavcev, uslužbencev itd., niti je niso dolžna obvestiti, koliko in kakšnih delavcev so zaposlili, morajo pa sproti sporočati, kdaj in koga so odpustili. Posredovalnice bi torej morale imeti nekaj več pravic, da bi lahko vodile politiko zaposlovanja, in postati bi morale organ komunalne skupnosti mnogo bolj kot so to doslej. Tesneje bi morale biti vezane na zbor proizvajalcev in ne toliko na svet za socialno skrbstvo.

Vsekakor drži ugovor, da bi bila s tem deloma okrnjena samostojnost gospodarske organizacije, vendar pa je zaposlovanje ljudi tudi stvar okrajne skupnosti. Ta ustanavlja nova podjetja, da bo lahko zaposlila vse ljudi, ki prihajajo iz šol, bodi iz vasi in daje pobudo za razširjenje že obstoječih podjetij.

Da pa bi imele posredovalnice večje pravice, niti ni treba menjati uredbe. Okrajni in mestni ljudski odbori, še posebej zbori proizvajalcev, imajo polno pravico, da to urede na najbolj ustrezen način. Če se teh pravic doslej še niso poslužili, je razlog v tem, da se niso kdo ve kaj zanimali za delo uradov za delo, če so že kdaj razpravljali o tem, pa je ostalo več ali manj le pri poslušanju poročila.

Če bi imele torej posredovalnice za delo več pregleda nad tem, kje so prosta delovna mesta, kakšen je starostni in strokovni sestav zaposlenih, potem bi to vplivalo tudi na tiste, ki so registrirani pri posredovalnici kot nezaposleni in dobivajo oskrbnino, da se ne bi branili tako prijeti za delo, četudi ni tesno povezano z njihovim poklicem.

KAKO UNIČUJE ITALIJANSKA VLADA TRŽIŠKO IN TRŽAŠKO GOSPODARSTVO

PROLETARIAT PROTESTIRA

Kriza v tržiških ladjedelnicah. — Napovedi o odpustu 1500 delavcev. — Če ne bo novih naročil, bo junija meseca 8700 delavcev brez dela. — V Trstu ni nič boljše. — Protestna zborovanja v Tržiču

Tržiške ladjedelnice je zajela težka kriza, ki so jo mnogi znaki napovedovali že nekaj let. Vsako leto je bilo manj naročil, vsako leto je iz ladjedelnic odplulo manj novih ladij. Letos pa je položaj še težji. Če ladjedelnice ne bodo takoj dobile novih naročil, bo ob koncu junija 75 % tržiških delavcev ostalo brez dela.

Ravnateljstvo ladjedelnic CRDA je 828 delavcem že znižalo delovni urnik od 44 ur na 40 ur tedensko. Obenem pa je napovedalo, da bo v najkrajšem času odpustilo okrog 1500 delavcev.

Znižanje delovnega urnika in napovedi o odpustu poldrugtisoč delavcev so povzročili silno razburjenje med tržiškimi delavci. V drugi polovici minulega meseca so delavske organizacije priredile več protestnih demonstracij in krajših stavk, v petek 22. januarja pa veliko delavsko zborovanje na glavnem trgu v Tržiču. Obenem pa so poslale protestno pismo predsedniku senata Merzagori in predsedniku parlamenta Gronchiju, v katerem govore o težkih posledicah pomanjkanja naročil v tržiških ladjedelnicah in zahtevajo, naj odgovorne italijanske oblasti takoj dobe delo za 8700 delavcev.

Kriza pa ni zajela samo tržiških ladjedelnic. Tudi v tržaških ladjedelnicah nameravajo v kratkem odpustiti več tisoč delavcev, do konca junija pa kar 60 % vseh zaposlenih.

Vzrokov za težavno stanje v Jadranskih ladjedelnicah Tržiča in Trsta je več. Predvsem pa je za to krizo odgovorna italijanska vlada, ki noče ničesar slišati o potrebah Tržiča in Trsta, da se ne bi zamerila lastnikom drugih italijanskih ladjedelnic. Gre za umazan konkurenčni boj, v katerem stoje na eni strani lastniki velikih italijanskih pristanišč in ladjedelnic, ki jih odkrito podpira klerkalna vlada, na drugi strani pa tržaška in tržiška industrija. In kdo bi pri tem boju mislil še na tisoče delavcev, ki jim grozi brezposelnost...

ZANIMIVA STAVKA V INDIJI

KMETJE STAVKAJO

Milijon pridelovalcev sladkornega trsa stavka že nekaj tednov. — Stavkajoči zahtevajo izplačilo zaostankov in povišanje cen sladkornemu trsu

V začetku tega meseca se je začela v indijski državi Utar Pradeš velika stavka kmetov, ki pridelujejo sladkorni trs. V nekaj dneh se je stavka razširila v največje kmečko gibanje te vrste v Indiji. Iz zadnjih poročil je razvidno, da jih od 1,400.000 pridelovalcev sladkornega trsa stavka milijon. Od 60 tovaren sladkorja, ki dajejo polovico proizvodnje sladkorja v Indiji, obratuje le 14 tovaren.

Stavkajoči kmetje zahtevajo, naj jim lastniki tovaren izplačajo zaostanke iz lanskoletnih dobav. Obenem pa trde, da ne bodo nehali stavkati, dokler ne bodo dvignili cene sladkornemu trsu vsaj za četrtino. Doslej so namreč tovarnarji kupovali trs po nizkih cenah, sladkor pa zelo drago prodajali.

Stavko vodi indijska organizacija kmetov, v kateri imajo močan vpliv indijski socialisti.

BESEDA O STAVKOVNEM GIBANJU V ITALIJI

Stare slabosti

Poročali smo že o sklepu italijanskih socialdemokratskih in kominformističnih sindikatov, da bodo njihovi člani skupno nastopali v nekaj zaporednih stavkah. K tej skupnosti se že koj spočetka niso hoteli pridružiti demokrščanski sindikati, ker so menili, da bi lahko s pogajanji dosegli sporazum z delodajalci.

V zadnjih dneh pa se je začelo krhati tudi sodelovanje med socialdemokratskimi in kominformističnimi sindikati. Verjetno je to krhanje posledica sestave koalicijske vlade, v kateri sodelujejo tudi socialdemokratski veljaki. Voditelji socialdemokratskih sindikatov so namreč ob koncu minulega tedna obtožili kominformistične sindikate, da razširjajo med stavkajočimi protivladna gesla, čeprav so povzročile stavko izrazito ekonomske zahteve.

Če se bo stavkovno gibanje italijanskih delavcev razcepilo, se bodo socialdemokratje verjetno priključili demokrščanskim sindikatom, ki se samostojno pogajajo s Konfederacijo industrijcev.

Že vsa povojna leta kot mora leži nad italijanskim delavskim gibanjem strankarska zaslepljenost. V minulih mesecih so se sicer pokazali nekateri znaki sodelovanja med posameznimi skupinami v italijanskem delavskem gibanju, vendar so zopet prevladovali interesi posameznih strank, ki največkrat nimajo ničesar skupnega z delavskimi interesi.

Ameriški pristaniški delavec Allen je stavil s tovarišem McCloudom, da bo sam dalj časa vzdržal pod vodo kakor pa McCloud. Za pet dolarjev... Prav toliko denarja je nujno potreboval. In Allen je res vzdržal — do smrti. Ostal je pod vodo. McClouda pa so policaji aretirali in odpeljali v zapor.

IZ ALBANIJE

PROCES V TIRANI

Kdo so ljudje, ki jih bodo posadili na zatožno klop

Albanska časopisna agencija poroča, da se bo v kratkem začel v Tirani sodni proces proti »skupini tujih agentov in teroristov, ki so se pripravljali, da bi nasilno spremenili sedanji režim v Albaniji«. Agencija tudi trdi, da so skupino odkrili že decembra minulega leta in da so vsi agentje sodelovali po naročilu ameriške obveščevalne službe.

Iz izkušenj vemo, da v vzhodnoevropskih deželah kaj radi prikazujejo nasprotnike sedanjih birokratskih nasilnih režimov kot tuje agente. Zato tudi tokrat ne moremo z gotovostjo verjeti albanskim oblastem, da so zaprle resnične vohune. Morebiti pa so ljudje, ki jih bodo v kratkem posadili na zatožno klop, le nasprotniki Enver Hodžinega nasilja, pristaši svobodne in neodvisne Albanije. Kdo ve...?

Na Avstrijskem in v Švici so snežni plazovi porušili precej vasi in terjali veliko človeških žrtev — Na sliki vidimo skupino reševalcev, ki rešuje nesrečneže iz zametene hiše

ZAKAJ BEŽE MEHIŠKI DELAVCI V ZRUŽENE DRŽAVE IN KAKO TAM ŽIVE

Delavce prodajajo

Agentje ameriških kapitalistov tajno pošiljajo mehiške delavce v Združene države, kjer jih kot sužnje prodajajo lastnikom plantaž in tovarn

Po Mehiki hodijo ljudje, ki govore, kako lepo in udobno žive delavci v Združenih državah. Veliko mehiških delavcev, ki jih brezobzirno izkoriščajo farmarji in lastniki plantaž, verjame njihovim lepim besedam. Od besed pa kaj hitro preidejo k dejanjem. Tajno zbero okrog sebe skupino nezadovoljnih delavcev, ki jih po skritih stezah pripeljejo čez mejo v Združene države. Tam pa jih kot živino prodajo lastnikom velikih plantaž in tovarn. Šele takrat delavci spoznajo, da so nasedli agentom ameriških kapitalistov, ki so na tak način preskrbujejo ceneno delovno silo. Zaostali mehiški delavci so pripravljeni prijeti za vsako delo, čeprav so zanj slabše plačani od ameriških delavcev. In velikokrat jih kapitalisti ter farmarji uporabljajo kot stavkokaze.

Iz poročila priseljeniškega urada v Los Angelesu je razvidno, da so v minulem letu ameriške oblasti zaprle okrog milijon mehiških delavcev, ki so tajno prišli čez mejo. Brezobzirnih kapitalističnih agentov, ki so pripeljali te nesrečneže v Združene države, pa niso zaprli.

Že lansko leto so se sestali v glavnem mestu Mehike ameriški in mehiški sindikalni voditelji in zahtevali, naj ameriška vlada sprejme potrebne ukrepe, ki bodo preprečili izkoriščanje mehiških delavcev v južnoameriških deželah. Obenem pa so predlagali, naj v izseljeniške odbore dveh dežel sprejmejo še sindikalne predstavnike.

Kljub tem zahtevam in obljubam obeh vlad, se položaj do danes še ni popravil. Mehiški delavci še vedno nasedajo agentom ameriških kapitalistov in bežé v Združene države, kjer jih kot sužnje prodajajo lastnikom plantaž in tovarn.

Konferenca evropskih socialističnih strank

Na sestanku biroja Socialistične internacionale v Londonu so sklenili, da bodo za 27. in 28. februarja sklicali v Bruxellesu konferenco evropskih socialističnih strank. Biro je predlagal, da bi na konferenci razpravljali o mednarodnem političnem položaju in o evropskem sodelovanju. Obenem pa je biro Socialistične internacionale predlagal konferenci, naj sprejme v internacionalo Laburistično stranko Malte.

IZ UPORNE KENIJE

NOVE ŽRTVE

Iz Nairobija poročajo, da so britanske sodne oblasti usmrtile v minulem tednu 8 članov plemena Kikuju in 2 člana plemena Ambu.

Obenem so v Nairobiju ujeli enega izmed voditeljev gibanja Mau Mau, Virahni Itoteja, ki ga imenujejo tudi »general Čajna«. V obtožnici trde, da je Itote vodil 4000 protikolonialnih bojevnikov. Doslej so angleški kolonialisti v Keniji govorili o »majhnih zločinskih skupinah« proti katerim se bore.

DOGODKI NA INDOKITAJSKEM

VELIKI USPEHI OSVOBODILNEGA GIBANJA

V Franciji menijo, da so sedanje vojne operacije na Indokitajskem odločilne za izhod iz sedemletne vojne. Dobro oborožene Ho Ši Minhove enote so prodrle v Laos, obkolile prestolnico te dežele in že prodirajo naprej. V neosvobojenih predelih Laosa pa delujejo partizanski oddelki.

Zaradi tako resnega položaja je odpotoval na Indokitajsko francoski obrambni minister Rene Pleven. Naročili so mu, naj se prepriča o resničnem položaju v tej kolonialni deželi. V Franciji menijo, da bodo Plevenovi vtisi odločilno vplivali na stališče francoske vlade do Indokitajske.

Tak razvoj dogodkov na Indokitajskem pa je povzročil tudi zaskrbljenost v Združenih državah, ki prenašajo dve tretjini bremen te vojne. V zadnjih dneh se bavijo z indokitajkim vprašanjem tudi predsednik Eisenhower, Nacionalni varnostni svet, generalni štab in posebni senatni odbor. Slišali smo celo glasove, da bi Amerika lahko s svojimi enotami posegla v indokitajski spopad, toda kakor kaže, so se končno odločili, da bodo za sedaj poslali Francozom več orožja. V Ameriki je zelo razširjena bojazen, da bi Francija pristala na pogajanja s Ho Ši Minhom, pri katerih bi verjetno izgubila to deželo. Ker pa je Indokitajska važno oporišče na Daljnem vzhodu hoče Amerika na vsak način prepričati Francijo, da se ne bi pogajala z voditelji indokitajskega osvobodilnega gibanja.

Indokitajsko vojno pa izkorišča tudi Sovjetska zveza za svoje zunanje politične namene. Na tajnih sestankih v Berlinu so govorili tudi o Indokitajski. Res ni veliko vesti o teh razgovorih, toda iz skopih poročil lahko razberemo, da hoče Kremelj izkoristiti to vojno za pritisk na Zahod in v primernem trenutku tudi obljubiti, da bo ukazal Ho Ši Minhu, naj se vda, če bi Francija za to uslugo bogato obdarila Sovjetsko zvezo. Vprašanje pa je, kako bi na te spletke odgovoril Ho Ši Minh in vse indokitajsko osvobodilno gibanje. Malo verjamemo, da bo ruska vlada lahko prepričala oboroženo indokitajsko ljudstvo, naj odloži orožje.

ANTIFAŠISTE SODIJO

V španskem mestu Ocani se je začela sodna razprava proti skupini antifašistov, ki so nasprotovali fašističnemu režimu v Španiji. Proces so priredili v veliki jetnišnici, kjer so navadno zaprti protifašistični borci. Na zatožni klopi je 12 antifašistov, ki so obtoženi »protidržavnega delovanja«.

ODNOS FRANCOSKIH KOLONIALNIH OBLASTI NA MADAGASKARJU DO DOMAČINOV

Sužnji na Madagaskarju

Domačini dobivajo nekajkrat manjše plače kot Francozi

Že večkrat smo pisali o nepravilnem odnosu francoskih kolonialnih oblasti na Madagaskarju do delavcev — domačinov. Te dni pa je sindikat državnih uslužbencev Madagaskarja objavil posebno poročilo, v katerem govori o diskriminacijskem odnosu do domačih uradnikov. Iz tega poročila je razvidno, da imajo na Madagaskarju kurirji — Francozi 15.400 frankov začetne plače, domačini pa le 6090 frankov; stenografke — Francozinje imajo 14.897 frankov začetne plače, domačinke pa povprečno le 4.795 frankov.

Vedeti pa morate, da so razlike med plačami delavcev — Francozov in delavcev — domačinov še večje kakor pri nameščencih. Povprečna plača najslabše plačanega francoskega delavca je okrog 22.000 frankov, delavca — domačina na Madagaskarju pa od 3500 do 4000 frankov.

Proletariat Madagaskarja je že večkrat zahteval, naj francoske kolonialne oblasti spremene svoj odnos do domačinov. Toda Francozi nočejo o tem ničesar slišati. Vneto razširjajo rasistične ideje in uničujejo vsako socialistično misel. Nikakor nočejo doumeti, da je suženjstvo zgodovina že zdavnaj obsodila.

Glasilo sindikatov Slovenije. Izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. Ogovorni urednik: Roman Albreht. Tisk Tiskarne »Ljudske pravice« v Ljubljani. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Čufarjeva ulica 1 — Dom sindikatov Telefoni: uredništvo in uprava 23-031, uredništvo 22-538, uprava 20-046. Poštni predal 284. Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601-305-1-221. List izhaja vsak petek. Rokopisov ne vračamo. Mesečna naročnina 40 din, četrtletna 120 din, polletna 240 din, celoletna 480 din; posamezna številka 10 din

OKNO V SVET

O OZADJU NEKE RAZPRAVE V BONNSKEM PARLAMENTU

KAM PLOVEŠ, NEMČIJA?

»Ti si le prikazen iz pravljic in bajk
z vso svojo vojaško gospodo!
Daj, lezi in spi — brez tebe naš rod
si sam poiskal bo svobodo...«
(Heinrich Heine: »Nemčija«)

Te dni je v poslopju zahodnonemškega parlamenta v Bonnu zelo živahno. Poslanci socialdemokratske opozicije so se ostro spoprijeli s poslanci strank vladne večine (krščansko-demokratske in krščansko-socialne unije). Gre zaradi oborožitve Zahodne Nemčije in njene vključitve v Evropsko obrambno skupnost.

Klerikalne vladne stranke zahtevajo, naj parlament spremeni ustavo, ki ne dopušča ustanovitve oboroženih sil. Nova, spremenjena ustava naj bi dovoljevala Zahodni Nemčiji, da bi imela močno armado, z drugimi besedami — zahodno ozemlje Nemčije naj bi spremenila v najmočnejši steber zahodnega »obrambnega sistema«.

Socialdemokratje se temu upirajo. Oni menijo, da je razpravljanje o oborožitvi Zahodne Nemčije in o njenem vojaškem sodelovanju z Zahodom veliko preuranjeno. Socialdemokratska stranka zahteva najprej združitev obeh delov Nemčije, svobodne volitve v nov parlament in novo vlado. Šele potem naj bi razpravljali o oboroženih silah združene in neodvisne Nemčije.

Kakor vidite, so pogledi vlade in opozicije precej nasprotni. Ta nasprotja pa izvirajo iz različnih pogledov na bodočnost Nemčije, na vlogo Nemčije v Evropi in v svetu. Če jih hočemo oceniti, se moramo najprej dodobra spoznati z zahodnonemškim gospodarstvom, z njegovim hitrim vzponom, zakaj seme spora je padlo v brazdo že takrat, ko so prvi nemški industrialci začeli s pomočjo ameriškega kapitala obnavljati nemški industrijski potencial.

*

Na vratih mnogih nemških hotelov, kavarn in trgovin je pisalo: »Für Deutsche Eintrit Verboten« (Nemcem vstop prepovedan). Mesta so bila porušena in od tovarn so ostali goli zidovi — priče nekdanje nemške gospodarske moči. Po deželi se je potikalo šest milijonov beguncev, več milijonov nezaposlenih delavcev je zahtevalo dela in kruha, invalidi, vojni ujetniki in izgubljeni otroci so tavali po Nemčiji. Črna borza in prostitucija, kraje in zločini so kraljevali po deželi, ki je nekoč hotela postati gospodar sveta.

Tako je bilo na Nemškem v prvih povojnih letih.

Na področju Zahodne Nemčije je pred vojno živelo 39 milijonov ljudi, po vojni pa se je na tem ozemlju znašlo 49 milijonov prebivalcev ali 196 ljudi na kvadratni kilometer (v Združenih državah prebiva na kvadratnem kilometru le 19 ljudi, v Sovjetski zvezi 9, v Franciji pa 76). Pred vojno je hektar obdelovalne zemlje prehranjeval 204 ljudi, sedaj pa bi moral kar 304 Nemce.

Nemčija je bila podobna človeku, ki se zvija v predsmrtnih mukah. In nadenj se sklanjajo štirje zdravniki (štiri velesile). Vsakdo mu predpisuje drugačna zdravila in vsakdo želi, da bi bolnik čimprej umrl. Vsi pa vedo, da bi bolnikova smrt spravila v smrtno nevarnost nje same. Zato se boje njegove smrti in vsakdo se trudi, da bi ga na nek način ozdravil.

Zmagovalci so pustošili nemško deželo. Že med vojno so sklenili, da od nemške industrije ne bo ostal kamen na kamnu. Ruske zasedbene oblasti so odpeljale iz Vzhodne Nemčije 45% strojev, zahodne velesile pa niso bile veliko boljše. (Samo iz Berlina so zahodne države odpeljale 67% podjetij).

Velesile so uničevale Nemčijo, a obenem je skrb za jutrišnji dan vse teže legala nanje. Nasprotja med Vzhodom in Zahodom so rasla. Kje bo jutri Nemčija in kakšna bo? Vsakdo je želel bolniku smrti, ker bi mu mrtev bolj koristil kot živ v nasprotnikovem taboru in vsakdo je gojil v sebi željo, da bi ga skrivoma ozdravil, ker je vedel, da bi mu zdrav lahko veliko več koristil kakor mrtev.

Tako so nasprotja med Vzhodom in Zahodom postavljala bodečo žico med Vzhodno in Zahodno Nemčijo. Grunt, razkosan med štiri kulake, se je na Zahodu zopet združil meja med vzhodnimi in zahodnimi veleposestniki pa je ostala in postajala iz dneva v dan trdnejša, stalnejša in — grozeča.

Kljub vojni vihri in povojnemu uničevanju nemškega gospodarstva, kljub veliki suši, ki je zadela Nemčijo 1947. leta, je industrija Zahodne Nemčije zelo hitro napredovala. Do 1951. leta so v zahodnonemško industrijo vložili 41 milijard mark (okrog 8500 milijard dinarjev). Danes je zahodnonemška gospodarska moč za polovico večja od gospodarske moči vse Hitlerjeve Nemčije 1938. leta. A Zahodna Nemčija obsega le 52% takratnega nemškega ozemlja.

Nemški proizvodi so se dokaj hitro začeli pojavljati na svetovnem tržišču. In danes si svetovnega trga brez proizvodov nemške industrije ne moremo več predstavljati. 1937. leta je Hitlerjeva Nemčija, ki je bila tedaj eden izmed največjih izvoznikov na svetu, izvozila za 2,5 milijarde dolarjev proizvodov, 1952. leta pa je Adenauerjeva Nemčija izvozila za 4 milijarde in 1953. leta za dobrih 5 milijard dolarjev.

V Mednarodni plačilni uniji je imela Zahodna Nemčija 1953. leta 700 milijonov dolarjev, v domači blagajni pa 8 milijard mark (okrog 1700 milijard dinarjev) rezerv. In Evropska plačilna unija ji je tega leta dolgovala 821 milijonov dolarjev. Zahodna Nemčija se je začela uveljaviti v svetu kot zelo vpliven izvoznik kapitala.

Danes je nemška proizvodnja najbolj poceni in storilnost nemškega delavca je največja na svetu. V angleški industriji prevladujejo stroji izpred druge svetovne vojne, v francoski izpred prve svetovne vojne, v ameriški industriji je največ strojev iz let 1941 do 1943, nemška industrija pa je mlada, stara komaj nekaj let. Zato se lahko uspešno uveljavlja doma in v svetu.

Veliko zaslug za gospodarski vzpon Zahodne Nemčije imajo zahodne velesile in predvsem Amerika, ki je vsa povojna leta pošiljala Adenauerjevi vladi bogate poklone Marshalove pomoči. Toda ta pomoč ni bila velika, če jo primerjamo z ameriško pomočjo drugim evropskim deželam. 1950. leta je dobila Zahodna Nemčija 1,47 milijonov dolarjev ali 28 dolarjev na prebivalca, medtem ko je dobil angleški prebivalec 63 dolarjev, francoski 64, italijanski 31, grški 96 in avstrijski 96 dolarjev Marshalove pomoči. Obenem pa je Nemčija plačevala velesilam velike okupacijske stroške. 1948. leta je plačala 3,5 milijard mark okupacijskih stroškov, 1952. leta pa 5,7 milijard mark. Če primerjamo ameriško pomoč Zahodni Nemčiji z njeno pomočjo drugim evropskim državam in če upoštevamo še, da je zahodnonemška vlada vsa povojna leta plačevala velike okupacijske stroške, potem lahko spoznamo, da so nemški industrialci zgradili s pomočjo ameriškega kapitala le temelje svoji industriji. Za nadaljnji razvoj te industrije pa se lahko zahvalijo posebnemu položaju, ki ga je imela Nemčija v svetu vsa povojna leta, predvsem pa okupacijskim zakonom, s katerimi so velesile prepovedale oborožitev Nemčije. Ko je korejska vojna povzročila oboroževalno mrzlico po vsem svetu in ko so druge države dajale težke milijarde za oborožitev, je Nemčija skoraj vsa večala zmogljivost mirnodobske industrije. Tako je danes Nemčija močan gospodarski in s tem tudi politični činitelj v svetu, ki ga morajo upoštevati vse velesile in za katerega se pulita oba imperializma: vzhodni in zahodni, zakaj zmagal bo tisti, ki bo uspel privezati Nemčijo nase.

Zadnje čase so ameriški magnati je izgubili vsako zaupanje v Francijo in Italijo, želeli, ki so ju v prvih povojnih letih izbrali za trdnjave svoje politike v Evropi. Ole pretresa kronična notranja kriza ki se povečuje in ne zmanjšuje, čeprav so obema državama poklonili že velike vsote. Italijanski in francoski kapitalizem je zašel v svoja lastna protislovja, obe buržoaziji pa sta preslabi, da bi ustavili voz, ki drči po klancu navzdol.

Nemška buržoazija pa je mlada, polna moči in tudi Nemčija je polna mladostne sile. Zahodnonemško gospodarstvo cvete v tej mladosti. In ni čudno, da je Washington izbral prav Adenauerjevo Nemčijo za izvrševalca ameriških načrtov v Evropi, za temeljni kamen ameriške »Evropske obrambne skupnosti«.

Tik pred lanskoletnimi parlamentarnimi volitvami je izbranec, kancler Adenauer, potoval v Ameriko, kjer so ga seznanili s svojimi nameni v Evropi. Od takrat pa do danes se je zahodnonemška klerikalna vlada trudila da bi hitro oborožila svojo deželo in vključila Nemčijo v »obrambno skupnost« Zahoda. Po lanskoletnih parlamentarnih volitvah, na katerih je Adenauer dobil 5 milijonov glasov več kakor pa socialdemokratje, in v katere se je vmešal celo Eisenhower s svojim zunanjim ministrom Dullesom, je zahodnonemška vlada prešla v ofenzivo proti vsem tistim silam v deželi, ki hočejo, da bi bila Nemčija neodvisna, demokratična dežela in se ne strinjajo z nazadnjaškimi načrti ameriških vrhov. Te sile pa so predvsem v vrstah socialdemokratske stranke.

Socialdemokratje zahtevajo, naj vse politične sile v deželi mislijo najprej na združitev Nemčije. Želje klerikalno-kapitalistične vlade, da bi svoj del Nemčije oborožila in priključila Evropski obrambni skupnosti, pa zavirajo združitev Nemčije, ker se povečujejo jez med Vzhodno in Zahodno Nemčijo.

Zahodnonemške socialistične sile realno ocenjujejo položaj. Sicer res ne nasprotujejo vsaki oborožitvi Nemčije, menijo pa, da bi oborožitev v sedanjem obdobju škodovala Nemčiji in vsej Evropi.

Industrijska zmogljivost Zahodne Nemčije je tolikšna, da bi lahko v nekaj letih rodila najmočnejšo armado v Evropi. Pri tem bi želi nemški kapitalisti velike dobičke, delovnim ljudem pa bi življenjska raven občutno padla. Topov in tankov, letal in atomskih bomb pa še nikoli niso delali zato, da bi ležali v skladiščih. V Nemčiji so še vedno zelo močne maščevalne ideje. In ne samo močne, ampak vse močnejše. Mnogi nemški kapitalisti si hočejo z vojaškim, političnim in gospodarskim sodelovanjem z Zahodom podrediti zahodni svet. Tem težnjam se Francozi tako zelo upirajo. Upirajo pa se jim tudi Angleži in Belgijci, Nizozemci in Danci — vsa zahodna Evropa.

Na straneh nemške zgodovine lahko zasledimo podobno dobo. Bilo je pred tridesetimi leti... Tudi takrat je z nemško gospodarsko močjo rasla politična veljava lastnikov tega gospodarstva. In tudi takrat so hoteli izkoristiti Nemčijo kot oboroženo trdnjavo na vratih Sovjetske zveze. Rezultat vsega tega je bil fašizem. In tudi danes se že zelo glasno slišijo v Zahodni Nemčiji protidelavska, klerikalna in celo fašistična gesla.

Že sedaj zahodnonemški veljaki radi govore, da bodo »osvobodili« Vzhodno Nemčijo. Adenauer je javno napovedal nove vstaje na vzhodu dežele. In kaj še bo, če bo zahodno področje Nemčije oboroženo? Nova vojna v Evropi? Vojni spopad v Evropi pa je neločljivo povezan z novo svetovno vojno.

Nemčija naj se združi. Nemčija naj postane važen demokratičen in miroljuben činitelj v svetu in takšna Nemčija naj se oboroži, zakaj šele takrat bi nemško orožje koristilo le Nemcem in ne enj ali drugi velesili.

Zahodnonemški socialdemokratje se zavedajo, kako pogubonosna je Adenauerjeva »ameriška politika«, zato ji z vsemi silami nasprotujejo. Klerikalno-kapitalistični blok pa jih napada, češ da delujejo v prid sovjetski zunanji politiki. Res se dogodi, da si sovjetski diplomatje pomagajo z gesli, ki so podobni socialdemokratskim toda če vemo, kako odločno se socialdemokratje upirajo sovjetski strahovladi v Vzhodni Nemčiji in kako nasprotujejo sovjetskim željam, da bi Nemčijo pridobili zase, željam, ki so zelo podobne ameriškim, potem spoznamo smešnost trditev zahodnonemških kapitalističnih veljakov.

Že nekaj časa, posebno pa po smrti Schumacherja, prvega povojnega predsednika nemške socialdemokracije, in po lanskoletnih parlamentarnih volitvah pa se vprašujemo, ali so socialdemokratje sposobni uničiti tiste sile, ki potiskajo Nemčijo v prepad. Ne dvomimo v politično moč socialdemokratov, niti v njihov boj in njihove cilje, vendar nas skrbe nekateri pojavi v socialdemokratski stranki. Še se spominjamo, kako so se socialdemokratje pod Schumacherjevim vodstvom odločno zavzemali za delavsko upravljanje v industriji (industrijo, ki jo upravljajo delavci, bi kdorkoli zelo težko izkoristil za nov vojni spopad ali pa za protidelavsko, nazadnjaško barikado), danes pa je boj socialdemokratov za pravice soodločanja v upravljanju industrije precej zvodenel. In še to. Te dni, ko se klerikalno-kapitalistični veljaki pripravljajo, da bi izvedli svoje (ameriške) načrte, se socialdemokratje kregajo, ali naj postanejo gibanje meščanskih slojev in zavržejo še tistih nekaj Marxovih naukov, ki jih priznavajo, ali pa naj se drže proletarske poti. Velika je zgodovinska odgovornost nemške socialdemokracije, težko pa bi trdili, da se vsi socialdemokratje zavedajo te odgovornosti.

Sestanek štirih imperialističnih sil v Berlinu ni prinesel Nemčiji združitve, neodvisnosti, svobode. Ta neuspeh je še bolj ojunačil tiste sile v Nemčiji, ki trde, da je treba Nemčijo združiti z orožjem...

V zahodnonemškem parlamentu je te dni zelo živahno. Spopadla sta se dva tabora: ljudje, ki hočejo, da bi bila Nemčija napredna in demokratična, neodvisna dežela in ljudje, katerih delovanje nas sumljivo spominja na podobne težnje po prvi svetovni vojni. Ta boj bo usodno vplival na pot, po kateri bo hodila povojna Nemčija in ni zgolj slučaj, da so milijoni zaskrbljeno spremljali razgovore v Berlinu in da je danes ves svet skrbno prisluhnil razpravam v zahodnonemškem parlamentu.